

UNIVERSITATEA DIN
BUCUREȘTI

VIRTUTE ET SAPIENTIA

**FACULTATEA DE PSIHOLOGIE
ȘI ȘTIINȚELE EDUCAȚIEI**

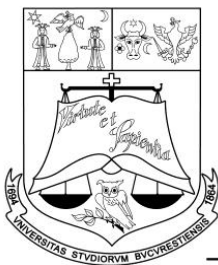
DEPARTAMENTUL DE PSIHOLOGIE

**Impactul Psihosocial al
Demersurilor „Coaliției pentru
Familie” asupra Persoanelor
LGBTQ+**

TEZĂ DE LICENȚĂ

Absolvent: Gabriel NEDELCU

2018

UNIVERSITATEA DIN
BUCUREȘTI

VIRTUTE ET SAPIENTIA

**FACULTATEA DE PSIHOLOGIE
ȘI ȘTIINȚELE EDUCAȚIEI**

DEPARTAMENTUL DE PSIHOLOGIE

**Impactul Psihosocial al Demersurilor
„Coaliției pentru Familie” asupra
Persoanelor LGBTQ+**

TEZĂ DE LICENȚĂ

Absolvent:

Gabriel NEDELCU

Coordonator:

Lect. Univ. Dr. Alin Sebastian GODEANU

2018

Rezumat

Anul 2016 a fost unul foarte agitat pentru comunitatea LGBTQ+ din România, care a început să fie din ce în ce mai vizibilă în societate, acest lucru fiind cauzat de Coaliția pentru Familie, o inițiativă civică care luptă pentru valorile tradiționale ale familiei. Aceștia au demarat o strângere de semnături, având voluntari pe întreg teritoriul României, pentru inițierea unui referendum cu scopul de a înlocui expresia exprimării „soți” cu „un bărbat și o femeie” în articolul 48 privind familia din Constituția României. În final, Coaliția a reușit să strângă aproximativ trei milioane de semnături, pe care le-a depus mai apoi în Parlamentul României.

Scopul cercetării este acela de a investiga modul în care acțiunile întreprinse de Coaliția pentru Familie au avut un efect asupra persoanelor LGBTQ+, și totodată de a explica mai concret ce înseamnă orientarea sexuală, cu speranța că se va reuși să se desființeze anumite prejudecăți și stereotipuri ce țin de această comunitate.

Obiectivul principal al cercetării este acela de a investiga impactul psihosocial al demersurilor Coaliției pentru Familie asupra persoanelor LGBTQ+. Am ales să traduc acest impact psihosocial prin inteligența emoțională și stima de sine, deoarece ambele au un rol în modelarea comportamentelor manifestate în contexte sociale.

Ipoteza principală ce a stat la baza prezentului studiu este că acțiunile întreprinse de Coaliția pentru Familie au un impact negativ asupra inteligenței emoționale și a stimei de sine la persoanele LGBTQ+.

Întrucât au existat două aplicări am dispus de două grupuri de subiecți. Primul grup a fost constituit din 110 subiecți, dintre care patru s-au declarat a fi nonbinari (adică nu se identifică cu niciun gen), 73 de bărbați, 29 de femei, trei bărbați transsexuali și o femeie transsexuală. Al doilea grup a fost format din 65 de subiecți: 49 de bărbați, 13 femei, 2 nonbinari și un bărbat transsexual.

Limitele cercetării au constat în volumul scăzut de literatură de specialitate pe acest subiect pe România, lipsa accesului la un eșantion mai vast, unul din instrumente care era deschis publicului larg în mediul online, dar și de modul de evaluare care s-a realizat în mediul online.

Ipoteza principală a studiului nu a fost confirmată, însă s-a demonstrat existența unor diferențe, chiar dacă nu semnificative statistic.

Studiul de față prezintă o punte de plecare pentru cercetări viitoare, mai ales luând în calcul faptul că acest subiect este unul tabu în România, iar materialele științifice nu sunt în număr mare.

Abstract

Year 2016 was very agitated for the LGBTQ+ community from Romania, which began to be more and more visible in the society, this being caused by *Coaliția pentru Familie*, a civic initiative which fights for the traditional values of the family. They have begun to gather signatures, having volunteers all around Romania, in order to start a referendum aimed to replace the word “spouses” with “a man and a woman” in the 48th article of Romanian Constitution, the one defining the family. Finally, *Coaliția pentru Familie* has succeeded gathering approximately three million signatures, which were then sent to the Romanian Parliament.

The aim of this research is the investigation of how the LGBTQ+ community were affected by the actions of *Coaliția pentru Familie*. This study also aims to better explain the concepts of sexual orientation, hoping that it will manage to eliminate some preconceptions and stereotypes about this community.

The main objective of this study is to investigate the psychosocial impact of the demarches made by *Coaliția pentru Familie* on the LGBTQ+ community. I chose to translate this psychosocial impact through emotional intelligence and self-esteem, because both play an important role in the modelling of the behaviors expressed in social contexts.

The main hypothesis on which this study was based is that the actions of *Coaliția pentru Familie* have a negative impact on the emotional intelligence and self-esteem of LGBTQ+ persons.

Because there were two measures, I had two groups of subjects. The first group was represented by 110 subjects, from which 4 self-declared non-binary (i.e. they do not identify themselves with any gender), 73 males, 29 women, 3 transsexual men and 1 transsexual woman. The second group was formed by 65 subjects: 49 men, 13 women, 2 non-binaries and 1 transsexual man.

The research limitations were represented by the reduced volume of scientific literature on this subject in Romania, the lack of access to a bigger sample, one of the instruments which were open online to the wide public, but also the way of evaluating, which was done online.

The main hypothesis of this study was not confirmed, but it was proven the existence of some differences, even though they were not statistically relevant. The present study represent a starting point for future research, especially considering that this subject is a taboo in Romania and the scientific literature is significantly reduced.

CUPRINS

INTRODUCERE	6
 CAPITOLUL I. CADRU TEORETIC.....	8
1.1. Orientarea de tip homosexual și bisexual.....	8
1.1.1. Definiții și delimitări.	8
1.1.2. Originile orientării de tip homosexual și bisexual.....	10
1.1.3. Orientarea de tip heterosexual vs. orientarea de tip homosexual/bisexual....	12
1.1.4. Homofobia și urmările ei. Homofobia internalizată.....	17
1.1.5. Coming out. Definiție, clasificare și consecințe ale acestuia.	20
1.2.Coaliția pentru Familie.....	23
1.2.1. Înființare, obiective și acțiuni.	23
1.2.2. Controverse și critici.....	26
1.2.3. Percepția familiei din punct de vedere religios.	28
1.2.4. Alte mișcări asemănătoare.....	34
1.3. Inteligență emoțională.....	35
1.3.1. Definiții ale inteligenței emoționale.	35
1.3.2. Scurt istoric al inteligenței emoționale.	39
1.3.3. IE vs. IQ.....	41
1.4. Stima de sine	43
1.4.1. Definiții ale stimei de sine.....	43
1.4.2. Dezvoltarea stimei de sine.....	45
1.4.3. Tipuri ale stimei de sine.	47

CAPITOLUL 2. METODOLOGIA CERCETĂRII.....	51
2.1. Obiectivele cercetării.	51
2.2. Ipotezele cercetării.	51
2.3. Eșantion și eșantionare.....	52
2.4 Operaționalizarea variabilelor.....	53
2.5. Instrumente.....	53
2.6. Modelul și procedura cercetării.....	54
 CAPITOLUL 3. REZULTATELE CERCETĂRII	56
3.1 Precizarea și analizarea datelor	56
3.1.1 Testarea ipotezelor.....	58
3.1.2 Interpretarea rezultatelor	59
3.2. Limite	60
3.3. Direcții viitoare	61
 CAPITOLUL 4. CONCLUZII ȘI APRECIERI FINALE	63
 CAPITOLUL 5. BIBLIOGRAFIE	65
 CAPITOLUL 6. ANEXE	
6.1. Chestionar Inteligență Emoțională (Scala Friedmann).	
6.2.Tabele.	

INTRODUCERE

LGBTQ+ este un acronim care se referă la colectivitatea lesbiană, gay, bisexuală, transsexuală, intersexuală și queer. Utilizarea acestuia trimite la diversitatea identităților sexuale, fiind folosit pentru oricine care este non-heterosexual, și nu neapărat exclusiv pentru cei care sunt exclusiv gay, lesbiene, bisexuali sau transsexuali. România este, în general, o țară conservatoare fiind influențată foarte mult de Biserica Creștin-Ortodoxă, dar cu toate acestea, la momentul actual, nu există legi împotriva persoanelor LGBTQ+ în România, ultima lege de acest tip fiind abrogată pe 21 iunie 2001.

Coaliția pentru Familie este o inițiativă civică fără personalitate juridică, independentă de orice partid politic și neafiliată confesional, deschisă celor care împărtășesc valorile familiei. Aceasta s-a făcut cunoscută publicului larg prin strângerea celor trei milioane de semnături menite demarării unui referendum pentru redefinirea familie în cadrul Constituției României.

Am ales să studiez acest subiect pentru că, în primul rând, sunt voluntar în cadrul asociației ACCEPT România și am luat parte la mai multe evenimente care promovau drepturile LGBT, atât ca participant, cât și ca organizator. În urma acestor evenimente, am acumulat foarte multe informații despre comunitate în sine, dar și despre situația acesteia în România, mai exact cum este privită o zi normală din perspectiva unei persoane LGBT în societatea noastră. Din păcate, rata homofobiei în România este destul de ridicată, țara noastră ocupând locul 35 din 49 în Europa.

În al doilea rând, am făcut parte dintr-un grup de terapie care avea ca obiectiv principal, creșterea gradului de asumare al orientării sexuale. Grupul s-a desfășurat pe un număr de 12 ședințe o dată pe săptămână. În cadrul grupului am luat parte la diferite tehnici care aveau ca scop focusarea pe propria persoană, pe încercarea de a exprima emoții și sentimente prin intermediul artelor. Acest lucru facilita apariția insight-urilor și totodată descărcarea emoțională.

Pe baza acestor două argumente, mi-am dat seama că îmi doresc să lucrez cu persoane membre ale comunității LGBTQ+ pe viitor, pentru că există foarte puțini specialiști în domeniu, și totodată dintr-o dorință de a-i ajuta să depășească anumite obstacole cu care se confruntă.

În primul capitol am dezvoltat partea teoretică a acestui studiu, structurând informațiile în subcapitole. În primul subcapitol am conceptualizat dimensiunea orientării sexuale, am spus care sunt tipurile de orientare sexuală, originile acesteia și am subliniat problema homofobiei și a urmărilor ei. De asemenea, am ales să vorbesc despre procesul de coming out, deoarece este un eveniment major în cazul oricărei persoane care face parte din comunitatea LGBTQ+. În al doilea subcapitol am prezentat detalii ce țin de înființarea, obiectivele și controversele Coaliției pentru Familie, și am atins și tema percepției familie din punct de vedere religios. În subcapitolul trei am conceptualizat prima variabilă dependentă a cercetării, inteligența emoțională, unde am vorbit despre definirea acesteia, modul în care se formează și cum se manifestă în comparație cu IQ-ul. În ultimul subcapitol am definit stima de sine, am vorbit despre dimensiunile acesteia și despre factorii care o influențează.

În capitolul doi am descris metodologia studiului, în care am prezentat instrumentele folosite, eșantioanele, procedura de aplicare și conceptualizarea variabilelor folosite.

În capitolul trei am descris analiza statistică, în urma căreia au fost testate ipotezele cercetării, și de asemenea am vorbit despre limitele acesteia.

În capitolul patru am prezentat concluziile și aprecierile finale.

În capitolul cinci sunt redate referințele bibliografice folosite pe parcursul acestei lucrări.

În capitolul șase sunt anexele.

CAPITOLUL I. CADRU TEORETIC

1.1. Orientarea de tip homosexual și bisexual.

1.1.1. Definiții și delimitări.

Până în anii 1970, homosexualitatea era privită ca fiind un aspect patologic al personalității umane, aceasta aflându-se încadrată în primele două ediții ale DSM-ului în aria devianțelor sexuale. Chiar și așa, încă de atunci existau diferiți cercetători care au încercat să demonstreze contrariul, iar odată cu DSM III, George Weinberg a scos homosexualitatea din sfera patologiei, argumentele sale fiind că patologia apare în cazul homofobilor, nu a homosexualilor. Mai mult decât atât, Weinberg consideră că homofobia, adică fobia față de homosexualitate, prin natura ei intră în zona clinică a temei patologice, irațională față de un obiect sau de diferite categorii de persoane.

Orientarea sexuală reprezintă atracția fizică și afectivă față de o anumită persoană în funcție de genul acesteia. Astfel orientarea sexuală se împarte în patru mari tipuri: orientare sexuală de tip asexual, de tip bisexual, de tip heterosexual și de tip homosexual.

Orientarea sexuală de tip asexual este tradusă prin lipsa atracției și dorinței sexuale față de activitatea sexuală. Este considerată fie o lipsă a orientării sexuale, fie o variație a acesteia, și în urma unor studii s-a demonstrat că se regăsește la circa 1% din populația globului.

Orientarea sexuală de tip bisexual se caracterizează prin atracție sexuală și afectivă pentru ambele sexe (femei și bărbați). Gradul în care această atracție se împarte între cele două genuri depinde de la o persoană la alta.

Orientarea sexuală de tip heterosexual este cea care desemnează o atracție sexuală față de sexul opus. Este cea mai des întâlnită, ea asigurând perpetuarea speciei umane.

Orientarea de tip homosexual reprezintă atracție romantică, sexuală între membrii de același sex. Ca și prevalență, homosexualitatea se regăsește până la circa 20% din populația globului, dar nu sunt niște cifre neapărat fixe, deoarece sunt mai multe variabile care intervin, precum asumarea orientării sexuale. Sunt multe persoane care și-o ascund din diferite motive.

Dintre cei mai mari psihologi care au abordat tema sexualității, Freud se evidențiază cel mai mult datorită poziției pe care a adoptat-o în raport cu homosexualitatea și studiilor pe care le-a făcut. Freud numea homosexualii la început, invertiți. Acesta îi clasifica în mai multe tipuri: invertiți absoluți (numiți azi homosexuali),

amfigen invertiți (hermafrodiți din punct de vedere psihosexual, adică bisexualii), și mai găsește acesta o categorie mai aparte, ocazional invertiți (se referă la acele persoane care din cauza contextului limitativ, este inaccesibil obiectul tipic sexual și atunci apare imitația, care face să aibă loc deplasarea acestuia spre obiectul sexual de același sex și să poată experimenta satisfacție în acest tip de act sexual. Mai mult, Freud credea în caracterul înăscut al homosexualității, celelalte două categorii prezentate, nebeneficiind de aceasta caracteristică. Freud a mers până la a scoate homosexualitatea din sfera degenerescențelor, având ca argumente următoarele: inversiunea (homosexualitatea), se regăsește la persoane care nu manifestă deviații grave de la normă în niciun plan, și de asemenea aceste persoane au un randament care nu este perturbat și ies în evidență printr-o dezvoltare intelectuală și cultură etică deosebit de înalte.

În ultimul timp caracterul înăscut al homosexualității a ajuns să fie susținut de tot mai multe teorii care au la baza diferite studii, atât pe animale, cât și pe oameni. Un astfel de studiu a făcut și Jacques Balthazart în anul 2011. Acesta spunea că există un număr mare de studii care indică faptul că factorii prenatali au o influență importantă asupra acestei trăsături critice a sexualității umane. La animale, dar și la oameni multe caracteristici diferențiale sexuale sunt organizate încă din primele luni ale vieții prenatale de către hormonii steroizi sexuali, și așa apare întrebarea dacă același mecanism afectează sau influențează într-o anumită măsură și orientarea sexuală umană. Sunt două tipuri de cercetări care susțin această ipoteză. Primele spun că multiplele diferențe sexuale la nivel comportamental, psihologic, sau chiar morfologic sunt semnificativ diferite la populația homosexuală și cea heterosexuală. Deoarece unele dintre aceste trăsături se cunosc a fi organizate de hormonii prenatali, inclusiv testosteronul, aceste diferențe sugerează că subiecții homosexuali au fost expuși unor condiții endocrine atipice pe timpul dezvoltării. Celelalte studii se bazează pe cercetări despre condițiile clinice asociate cu schimbări endocrine semnificative în timpul vieții embrionare, care conduc adesea la o creștere a incidenței homosexualității. Astfel se pare că mediul endocrin prenatal are o influență semnificativă asupra orientării sexuale umane, dar o mare parte a varianței a acestui proces, rămâne inexplicabilă și în prezent. Diferențele genetice care afectează comportamentul fie într-o manieră directă, fie prin schimbarea sau acțiunea secreției hormonului embrionar, pot de asemenea să fie implicate. Modul în care acești factori biologici prenatali interacționează cu factorii sociali postnatali pentru a determina orientarea sexuală pe tot parcursul vieții, rămâne să fie determinat (Balthazart, 2011).

S-a demonstrat faptul că homosexualitatea se regăsește la circa 1500 de specii de animale, iar la aproape 500 de specii, aceasta a fost studiată și aprofundată. Comportamentul homosexual la animale are mai multe roluri ca dominanța (acestea fiind întâlnită adesea la masculi), stimularea hormonală (în special în cazul femelelor), loialitate, apartenență la grup etc. MacFarlene și colaboratorii (2010) au realizat un studiu despre homosexualitatea la păsări, aceștia spunând că homosexualitatea apare la peste 130 de specii de păsări și s-au legat de teoria conflictelor sexuale de îngrijire parentală. Această teorie prezice că ruptura de îngrijirea parentală se traduce prin o creștere a tendinței față de comportamentul poligamic. S-a emis ipoteza că manifestarea homosexuală poate fi de așteptat să crească pentru sexul care investește mai puțin în îngrijirea parentală și care se bucură mai mult de oportunitățile de împerechere. Pentru masculii din speciile foarte poligame, cu investiții minime masculine parentale, comportamentul homosexual este mult mai întâlnit. La speciile monogame, unde investițiile parentale masculine sunt mult mai mari, și rata homosexualității este redusă. Cu cât femelele oferă mai puțină grijă decât masculii, cu atât aceștia exprimă frecvențe mai ridicate ale comportamentului homosexual tradus prin activități de curtare și de împerechere. Comportamentul homosexual la păsări este mai probabil să apară în condițiile oportunităților de împerechere, dar nu influențează neapărat succesul reproducerii.

1.1.2. Originile orientării de tip homosexual și bisexual.

Deși în momentul actual se vehiculează că homosexualitatea este un trend, că este ceva la modă și că în trecut nu exista, sau nu se întâlnea în atât de multe cazuri, sunt niște afirmații total nefondate și poate chiar ușor ignorante. Referințe despre relații între persoane de același sex se găsesc aproximativ în istoria tuturor civilizațiilor. De-a lungul timpului atitudinea societății asupra comportamentului homosexual a variat, astfel încât homosexualitatea era privită ca un păcat capital și pedepsită ca atare (până la sentința cu moartea), sau stigmatizare socială, excludere, ca în prezent să fie tolerată, acceptată, integrată.

Informații despre homosexualitate se regăsesc încă din perioada antichității, mai ales în cultura grecilor antici. Cea mai des întâlnită practică a lor era pederastia, care se referea la relația dintre un adolescent și un bărbat matur care avea să-i devină învățător, protector, dar și iubit. Practica avea propriile obiceiuri în funcție de cetate și chiar se

ajungea până la anumite ritualuri care îi lega pe cei doi, o formă de oficializare a relației acestora. Tot la greci, era întâlnită homosexualitatea și în cadrul armatei, între soldați deoarece se considera că aceștia vor lupta mai aprig pentru a-și proteja persoana iubită. Cu toate acestea, există foarte multe controverse asupra percepției homosexualității în Grecia antică, Platon fiind unul dintre cei care spune despre relațiile dintre doi bărbați că ar fi nenaturale, și că doar căsătoria heterosexuală este calea naturală și de drept. Existau chiar și anumite legi împotriva actelor sexuale între persoane de același sex, dar adevărul este pe undeva la mijloc, ceea ce este cert fiind existența homosexualității în acea perioadă (Marguerite Johnson & Terry Ryan, 2005) .

Alte informații vin și din lumea romană, acolo unde detaliile sunt ceva mai clare datorită documentelor păstrate de-a lungul vremii. Dacă la început homosexualitatea era privită drept o practică nenaturală, pe parcurs a devenit permisă și chiar existau norme care legiferau astfel de legături. Erau permise contactele sexuale dintre un bărbat roman și un sclav, atât timp cât bărbatul roman juca rolul activ în actul sexual, iar la femei erau permise actele sexuale, dar fără implicarea sclavilor. Tot aici se regăsește homosexualitatea și în rândul luptelor de gladiatori, acolo unde exista o categorie specială pentru homosexuali, aceștia putând fi recunoscuți după o armură distinctă care îi diferenția de restul gladiatorilor.

Renașterea aduce cu ea și cei mai mari artiști ai vremii ca Leonardo da Vinci, Michelangelo, Niccolò Machiavelli și Caravaggio, Italia având la vremea respectivă orașe numite centre ale iubirii masculine. Despre unii dintre acești artiști se spune că ar fi fost homosexuali și că ar fi participat la activități care celebrau acest lucru. Cu toate acestea, homosexualitatea era ilegală și pedepsită, întemnițată și mai târziu chiar a început să fie aplicată pedeapsa cu moartea.

În perioada modernă, homosexualitatea este fie acceptată total, fie pedepsită. În România, în Codul Penal promulgat de Alexandru Ioan Cuza (1864), nu existau diferențe între tratamentul relațiilor heterosexuale sau homosexuale, de cele mai multe ori fiind pedepsit doar violul homosexual. Odată cu ascensiunea lui Carol al II-lea la tron, homosexualitatea devine interzisă pe spațiul României (se precizează că aceasta este pedepsită dacă provoacă scandal public), dar la scurt timp incriminarea homosexualității este modificată și întărită astfel încât crește pedeapsa cu întemnițarea până la 5 ani de zile, iar partea cu scandalul public este scoasă.

Deși după căderea comunismului din anul 1989, era de așteptat ca și acest articol să fie scos, sau schimbat, dar acest lucru se întâmplă abia în anul 2001 după mai mute presiuni din partea unor organizații care se ocupau cu drepturile omului și drepturile persoanelor LGBT.

1.1.3. Orientarea de tip heterosexual vs. orientarea de tip homosexual/bisexual.

De cele mai multe ori, orientarea sexuală se reduce strict la actul sexual. Confuzia aceasta se datorează faptului că termenul face parte dintr-un subiect tabu despre care nu se cunosc foarte multe informații și se merge mai mult pe diferite concepții. Orientarea sexuală reprezintă un complex de factori care țin de atracția erotică, comportamentul sexual, fanteziile sexuale, îndrăgostire și preferințe sociale. Definiția scurtă spune că orientarea sexuală este definită în funcție de sexul celor de care o persoană este atrasă sexual și afectiv. Astfel, avem cele trei orientări sexuale (heterosexuală, homosexuală și bisexuală), plus asexualitatea sau lipsa orientării.

Cel mai cunoscut cercetător care a abordat subiectul orientării sexuale este Alfred Kinsey, care a construit o scală menită să măsoare gradele în care o persoană este atrasă de o persoană de același sex. Acesta a descoperit șapte grade în care pot fi încadrați oamenii. Acestea sunt următoarele:

- 0- Persoane exclusiv heterosexuale care nu au nici un fel de reacție de tip homosexual.
- 1- Persoane care, deși preponderent heterosexuale, au, ocazional, experiențe de tip homosexual.
- 2- Persoane predominant heterosexuale, dar care au reacții clar homosexuale și frecvente experiențe de tip homosexual.
- 3- Persoane ale căror reacții și experiențe sunt în mod egal heterosexuale și homosexuale.
- 4- Persoane predominant homosexuale, dar care au reacții clar heterosexuale și frecvente experiențe de tip heterosexual.
- 5- Persoane care, deși preponderent homosexuale, au, ocazional, experiențe de tip heterosexual.
- 6- Persoane exclusiv homosexuale, care nu au nici un fel de reacție de tip heterosexual.

Mai târziu a fost adăugat și un al 8-lea grad:

7- Persoane care nu reacționează erotic nici la stimuli de tip heterosexual, nici la stimul de tip homosexual.

Poate cea mai importantă concluzie desprinsă în urma studiilor a fost că aproximativ 10% din orice populație o reprezintă persoanele care au avut cel puțin o experiență homosexuală (Galupo, Mitchell, Gryniewicz, & Davis, 2014).

Orientarea sexuală de tip heterosexual este cea mai comună și se referă la atracția sexuală și afectivă față de sexul opus. Worthington și colaboratorii (2002) propun un model pentru orientarea sexuală care este bazat pe două procese: identitate sexuală individuală (adică conștientizarea și asumarea propriilor nevoi și valori sexuale) și identitate sexuală socială (se referă la recunoașterea apartenenței la grupul majoritar cu aceeași identitate sexuală).

Printre dimensiunile identității heterosexuale le numărăm pe următoarele (Worthington et al 2002, apud Molnar, 2015):

- Nevoile sexuale, care sunt reprezentate de experiențe instinctuale interne (dorițe sexuale, apetit sexual, libidoul, necesitățile biologice, impulsuri și interese sexuale).
- Valorile sexuale, adică evaluări, judecăți și standarde morale cu privire la ce este considerat a fi acceptabil, adecvat din punct de vedere sexual.
- Activități sexuale, definite sub forma acelor comportamente bazate pe atracție sexuală, excitație sexuală și reproducere (sărut, îmbrățișare, atingeri, masturbare, relații sexuale).
- Caracteristici ale partenerului sexual, adică trăsături fizice, emoționale, intelectuale, interpersonale, economice, spirituale, care sunt căutate într-un viitor partener sexual.
- Exprimare sexuală, reprezentată de comunicarea verbală și non-verbală prin care se transmit în mod direct sau indirect semnale sau mesaje sexuale (contact vizual, complimente, flirt, avansuri, atingeri etc).
- Orientarea sexuală, adică atracția de ordin sexual și afectiv față de un anumit gen sexual, sau ambele genuri.

După Molnar (2015), s-a demonstrat faptul că există mai multe stadii ale identității sexuale heterosexuale numite statusuri identitare, care de-a lungul timpului suferă diferite schimbări datorită mai multor factori externi.

1. Angajament identitate neexplorat – la acest nivel, indivizii consideră că în contextul lor social există doar persoane heterosexuale.
2. Explorarea activă - această etapă presupune formarea identității sexuale prin cunoașterea nevoilor sexuale și experimentarea acestora cu un partener sexual.
3. Difuzie – reprezintă situația în care identitatea sexuală nu a fost încă consolidată, dar nici nu se dorește neapărat acest lucru datorită unei respingeri sociale legate de valori, comportament și identitate.
4. Aprofundare și angajament - adică asumarea propriei identități sexuale și stabilirea unui contact autentic cu dorințele, nevoile și valorile sexuale.
5. Sinteză – este cel mai matur status identitar și presupune o stare de congruență între dimensiunile identității sexuale individuale, procese biologice, cognitive și socio-emoționale.

Homosexualitatea este definită ca atracția sexuală și emoțională față de persoanele de același sex. Formarea identității persoanelor homosexuale ține mai mult de autocunoaștere, dezvoltare personală, și nu de un anumit proces general.

Cu toate acestea, s-au realizat mai multe modele pe formarea identității homosexuale care reflectă principalele direcții focusate pe cercetarea mecanismelor și dinamicii identității de tip homosexual. În continuare o să vorbesc despre două dintre acestea și anume modelul lui Cass și modelul lui D'Augelli.

Modelul lui Cass – este unul dintre modelele fundamentale despre dezvoltarea identității sexuale de tip homosexual, realizat de către Vivienne Cass în anul 1979. Modelul a fost printre primele care trata homosexualitatea ca pe ceva normal într-o societate heterosexistă și într-un climat în care homofobia era în floare. Cass a delimitat 6 etape în dezvoltarea identității homosexuale, acestea fiind secvențiale, dar unii oameni pot să revină la unele dintre ele la anumite momente din viața lor. Cele 6 etape sunt următoarele(Cass, 1979):

1. **Confuzia** – se referă la momentul în care persoana începe să conștientizează propriile gânduri, sentimente și atracții față de persoanele de același sex, urmate de confuzie și neliniște. Apar tot felul de întrebări de genul „Cine sunt?”, „Sunt

gay?” etc. Răspunsul la aceste tipuri de întrebări este fie unul de acceptare, fie de negare („experimentez”, „sunt curios”, „eram beat” etc).

2. **Compararea** – în această etapă, persoana accepta posibilitatea ca ea să fie homosexuală și începe să analizeze implicațiile care vin cu acest lucru. Tot aici, persoana în cauza poate resimți mâhnire pentru că realizează că nu mai poate avea tot ce oferea orientarea heterosexuală (căsătorie, copii etc.). De asemenea, își poate accepta orientarea sexuală, dar păstrează identitatea heterosexuală gândindu-se ca poate este doar o perioadă și va trece la un moment dat.
3. **Toleranța** – aici persoana deja își dă seama că nu este singura în această situație, așa că începe să caute persoane asemeni ei pentru a combate sentimentele de izolare. Astfel se începe căutarea de răspunsuri, accentuarea diferențelor dintre homosexualitate și heterosexualitate. În funcție de gradul de heterosexism din societatea în care se află, aceasta poate dezvolta și o homofobie internalizată, de aceea are nevoie de suport și de a ști de unde să obțină acest suport și răspunsuri.
4. **Acceptarea** – seamănă cu toleranța, dar este ceva superior. Acum deja persoana pune o conotație pozitivă acestui aspect, continuând să lege din ce în ce mai multe relații cu alte persoane din comunitate. Nu mai încearcă să se integreze în societatea heterosexuală, ci chiar contactul cu ea devine treptat din ce în ce mai scăzut. Începe să se simtă confortabil în public alături de persoane din comunitate și să își facă coming out-ul.
5. **Mândria** – episoadele de coming out sunt din ce în ce mai dese, și se realizează o ruptură a lumii în homosexuali și heterosexuali, minimizând cât se poate de mult contactul cu partea heterosexuală.
6. **Sinteză** – ultima etapă este cea de maturitate în care persoana își asumă și integrează identitatea sexuală cu toate aspectele ei, iar orientarea sexuală devine, mai degrabă, doar un aspect al personalității lor.

Cel de-al doilea model este conceput de Anthony Raymond D’Augelli, care l-a numit drept „Modelul de dezvoltare a vieții homosexuale”, dar pe care mai târziu l-a extins și spre dezvoltarea identității lesbiene și bisexuale. Modelul constă în 6 procese prin care trece o persoană care se află în această situație și sunt explicate în modul următor(D’Augelli, 1994):

1. **Existența unei identități heterosexuale** – se referă la momentul când persoana respectivă conștientizează că simte anumite sentimente și atracții față de persoane de același sex, sau pentru ambele sexe. Astfel, în acest moment identificarea cu identitatea heterosexuală se pierde treptat.
2. **Dezvoltarea personală a unei identități homosexuale/bisexuale** – adică, atunci când persoana are o anumită stabilitate socio-emoțională care însumează gândurile, sentimentele și dorințele. Totodată aici se face diferența și între miturile despre ce se consideră că este o persoană gay/ bisexuală, și cum se manifestă acest lucru la nivel personal prin relațiile cu ceilalți.
3. **Dezvoltarea socială a unei identități homosexuale/bisexuale** – se referă la crearea unui cerc de persoane care reprezintă un sprijin emoțional și care cunosc și acceptă orientarea sexuală a cuiva. Acest lucru poate dura ceva timp, iar reacțiile oamenilor, dacă sunt negative, în timp se pot schimba în funcție de circumstanțe.
4. **Asumarea identității homosexuale/bisexuale față de familie** – începe odată cu momentul coming out-ului față de familie, moment în care relațiile din cadrul familiei de cele mai multe ori devin mai tensionate, dar acestea pot fi calibrate prin educarea părinților cu privire la acest subiect și multă răbdare.
5. **Dezvoltarea intimității homosexuale/bisexuale** – este un proces mult mai complex de atins comparativ cu intimitatea heterosexuală, deoarece vizibilitatea cuplurilor LGB este foarte redusă în societate, dacă nu chiar invizibilă.
6. **Asumarea identității sexuale ca aparținând comunității LGB** – reprezintă un fel de coming out social, o asumare publică a orientării sexuale. Cu toate acestea, foarte puține persoane ating această etapă din cauza urmărilor care vin odată cu această decizie (pierderea locului de muncă, prietenilor, familiei etc).

Astfel, există mai multe modalități prin care o persoană își conștientizează propriile sentimente, dorințe, atracții față de persoanele de același sex și etape în care orientarea sexuală se conturează. Ce este general valabil este faptul că este un proces de lungă durată care necesită o focalizare pe interior și o bună autocunoaștere, lucruri care de cele mai multe ori pot fi obținute prin diferite metode sau tehnici de dezvoltare personală.

1.1.4. Homofobia și urmările ei. Homofobia internalizată.

Homofobia reprezintă totalitatea atitudinilor și sentimentelor negative cu privire la homosexualitate sau asupra comunității LGBTQ+. De asemenea, homofobia desemnează o teamă irațională, ură și intoleranță față de persoanele homosexuale (Godeanu, 2015).

Cu toate că morfologia cuvântului „homofobie”, ar sugera o trimitere la domeniul clinic datorită cuvântului „fobie”, pentru ACCEPT – asociație neguvernamentală care apără și promovează drepturile persoanelor LGBT, homofobia nu înseamnă o „fobie” în sensul tradițional, clinic, pentru că nu se referă la o reacție patologică, incontrolabilă față de homosexuali, ci la o atitudine care poate fi modificată pozitiv. De aceea homofobia se referă nu numai la emoții, ci și la opinii și atitudini negative față de homosexuali.

Moraru (2010) realizează un studiu pe percepția socială a românilor asupra homosexualilor, dorind să vadă care sunt diferențele sau dacă s-a schimbat ceva într-un interval de șapte ani, când se mai făcuse un asemenea studiu, în urma căruia se constatase faptul că 45% dintre respondenți erau de părere că homosexualii nu ar trebui să fie tratați ca ceilalți în societate, 37% doreau ca homosexualitatea să fie din nou criminalizată, iar 40% credeau că homosexualii nu ar trebui să trăiască pe teritoriul României. Moraru simte nevoia să facă o distincție între homofobie, heterosexism și prejudiciu, aceasta spunând că ideal ar fi să se folosească construcția de „prejudiciu sexual”, întrucât termenul de „homofobie” a fost criticat de mai mulți cercetători pentru că ar sugera că heterosexualii homofobi sunt bolnavi psihic. Studiul s-a focusat pe un eșantion de 143 de români din diferite arii profesionale, religie și de diferite vârste, pe care a fost aplicată scala de atitudini cu privire la homosexualitate dezvoltată de LeMar și Kite în 1998. Concluziile în urma rezultatelor, nu sunt foarte diferite de primul studiu realizat. Surprinzător este faptul că participanții de vârste mai mici au fost cei care au demonstrat niște atitudini mai negative, la fel și persoanele care erau ortodoxe comparativ cu cele catolice.

Altman și colaboratorii (2012) au dorit să prezinte diferite manifestări ale homofobiei în marile state ale lumii. Astfel, spun că indiferent de stat, cauza general valabilă a homofobiei o reprezintă religia, care prin intermediul liderilor ei puternici care au o influență destul de mare și asupra lumii politice. Cele mai vizibile în state în care se poate observa acest lucru, sunt statele de origine islamică. Chiar și în Marea Britanie, unde homosexualitatea este apărută prin diferite legi anti discriminare, multe zone din aceasta merg pe vechile legi care vedeau homosexualitatea ca pe o crimă. În Africa,

lucrurile stau chiar mult mai rău, întrucât în 38 de țări homosexualitatea este o crimă și se pedepsește cu închisoarea sau chiar cu sentința la moarte. Mai mult aceștia ating și un subiect sensibil, vorbesc despre persoanele homosexuale cu HIV, care din cauza ratei mari a homofobiei, accesul lor la serviciile medicale scad, și astfel crește rata vulnerabilității la această infecție.

Homofobia nu apare pur și simplu, ci se bazează pe un anumit mecanism. Spre exemplu adesea, orientarea sexuală este împărțită în „normală” și „anormală”, aceste gânduri fiind de cele mai multe ori inconștiente și puternic înrădăcinate în conștiința noastră (în multe cazuri când facem cunoștință cu o persoană nouă, ne gândim direct că aceasta este heterosexuală, nici nu ne trece prin minte altceva). Celor mai mulți oameni le este frică de anormal, de lucrurile care nu pot fi explicate, rar întâlnite. Frica la rândul ei produce un răspuns (de evitare sau de confruntare). Evitarea apare atunci când persoanele homosexuale sunt excluse din punct de vedere social (excluderea din cercul de prieteni, chiar și în mediul școlar etc), iar confruntarea se traduce prin bullying (folosirea de nume peiorative, discriminare, violență). Cu toate acestea, nu se poate spune că este o neapărată diferență între evitare și confruntare, pentru că se completează reciproc și vin împreună (ACCEPT, 2007).

Într-un studiu realizat de ACCEPT(proiectul „Un liceu sigur pentru toți”) pe atitudinile elevilor de liceu cu privire la persoanele homosexuale și evaluarea homofobiei din liceu, rezultatele arătau că circa 91% dintre elevi consideră ca termenii homosexual sau lesbiană sunt folosiți cu sens negativ în România, dar cu toate acestea 89% declară că nu evită să vorbească cu colegi despre care se spune că ar fi homosexuali sau lesbiene. Din păcate mai bine de 60% dintre elevi consideră că persoanele LGB nu sunt în siguranță în licee (elevii LGB spunând că atât timp cât ascund orientarea lor sexuală, sunt în siguranță, dar cei cărora dintr-un motiv sau altul le este cunoscută orientarea sexuală, spun că primesc insulte, și uneori chiar și agresiuni fizice).

Savin-Williams & Cohen (1996) arată că printre cele mai grave consecințe ale homofobiei resimțite de persoanele aflate în cauză se numără prostituția (mai ales atunci când persoanele nu mai au suportul familial și implicit financiar, iar ofertele de locuri de muncă sunt reduse datorită discriminării pe criteriul orientării sexuale), consumul de substanțe (refuză să își accepte propria orientare sexuală din cauza faptului că se consideră inferiori heterosexualilor, și astfel consuma diferite substanțe pentru a stopa aceste gânduri).

Una dintre cauzele principale ale actului de sinucidere în rândul persoanelor LGBTQ+ este homofobia internalizată(homofobie introiectată). Homofobia internalizată cunoscută sub forma de homonegativitate internalizată, constă în introiectarea și acceptarea de către persoanele gay a atitudinilor, miturilor și stereotipiilor negative privind homosexualitatea și comunicarea minorităților sexuale. (Godeanu, 2015)

A fost demonstrat faptul că homofobia internalizată este corelată cu stima de sine și starea de bine scăzute, simptome care de cele mai multe ori, dacă sunt de lungă durată pot anunța instalarea unei forme de depresii. În urma rezultatelor unei meta-analize pe acest subiect, s-a arătat că homofobia internalizată este legată de simptomele depresiei și anxietății, și se face recomandarea ca persoanele specializate care lucrează cu clienți de acest tip, să abordeze o terapie cognitiv-comportamentală întrucât aceasta a înregistrat cele mai bune rezultate pe această problemă. (Newcomb & Mustanski, 2010). Tot despre legătura dintre homofobia internalizată și simptomele depresiei vorbește și A. Wiszniewicz & E. Wojtyna (2016), în care aceștia găsesc o legătură între homofobia internalizată și respingerea socială, precum și cu simptome severe ale depresiei. Toate aceste trei lucruri duc la o calitate scăzută a vieții sexuale și o scădere a libidoului.

Forme ale homofobiei internalizate:

- Teamă de a nu fi „descoperit”;
- Disconfort în prezența unor persoane LGBT;
- Respingerea/denigrarea heterosexualilor (heterofobie);
- Sentimente de superioritate față de heterosexuali;
- Credința că persoanele LGBT sunt diferite față de persoanele heterosexuale;
- Atracția față de persoanele indisponibile, heterosexuale sau cele aflate deja într-o relație de cuplu;
- Relații de scurtă durată.(Bragg, 1987, apud Godeanu, 2015).

Semne/Simptome ale homofobiei internalizate:

- Izolare;
- Ascundere;
- Ura de sine;
- Subestimare;
- Supraestimare;
- Autodistructivitate;

- Depresie;
- Dependență emoțională și așteptări nerealiste;
- Inautenticitate;
- Proiecție;
- Ostilitate (Pharr, 1997, apud Godeanu, 2015).

1.1.5. Coming out. Definiție, clasificare și consecințe ale acestuia.

Termenul de „coming out” a apărut în secolul al XX-lea și provine din limba engleză de la expresia „to come out of the closet”, care înseamnă, literal, „a ieși din debara” - în sens figurat, „a da în vileag un lucru secret”, în română nu având un echivalent. Expresia este o metaforă care înseamnă renunțarea la negare și ascundere, în concordanță cu asumarea identității autentice.

Coming out-ul este definit ca procesul prin care persoanele LGBT își acceptă și își afirmă public orientarea sexuală și identitatea de gen. Acest proces cuprinde două sarcini majore (coming out-ul față de sinele interior și coming out-ul față de ceilalți). Este important de subliniat faptul că procesul de coming out nu se întâmplă într-un singur moment, nu este un act singular în viață, ci mai degrabă un proces continuu. Acest lucru se datorează faptului că orientarea sexuală nu este ceva vizibil despre care oamenii să își dea seama, iar în viața unui om, întotdeauna vor apărea persoane noi (prieteni noi, persoane de la locul de muncă, rude noi), care vor pune diferite întrebări și față de care persoana gay să considere important să se identifice (ACCEPT, 2007).

Un studiu făcut pe adolescenți LGBT de diferite rase (africani, americani, latino, asiatici, caucazieni), a demonstrat faptul că majoritatea tinerilor gay își identifică și conștientizează orientarea sexuală în jurul vârstei de 13 ani. Modul în care aceștia gestionează situația și aleg să facă cunoscut acest detaliu despre viața lor depinde de la o persoană la alta. Cei mai mulți își destăinuiesc orientarea sexuală altora în următoarea ordine: altor persoane gay de aceeași vârstă, prietenilor heterosexuali apropiați, membrilor familiei de vârste apropiate cu ale lor și, în final, părinților. Mai important decât rasa, s-a demonstrat că în procesul de coming out, sunt foarte importante valorile după care se ghidează familia din care face parte persoana respectivă (și aici se face referire la valorile tradiționale, cu alte cuvinte, cât de tradițională este familia respectivă), dar și alte variabile ca importanța acordată religiei, accentul pus pe căsătorie și accentul pus pe a avea copii. (Newman & G Muzzonigro, 1993)

Un alt studiu a urmărit să vadă ce diferențe individuale apar în procesul de coming out la 199 de bărbați homosexuali declarați. În urma testării sub formă de chestionar, s-a arătat faptul că deși procesul de coming out este de obicei realizat în adolescență, sunt multe cazuri în care acesta se manifestă abia în viața adultă a unei persoane. Multe persoane spun că în urma coming out-ului au început să se simtă mândri, mai fericiți, dar sunt și persoane care doresc să nu-și facă niciodată coming out-ul deoarece nu se simt confortabili cu propria orientare sexuală. Concluzia studiului este că procesul de coming out diferă foarte mult la fiecare persoană, cea mai mare influență având-o societatea care poate să fie sau nu heterosexistă și care promovează ura contra persoanelor LGBT. (McDonald, 1982)

ACCEPT spune că procesul de coming out este unul foarte important, mai ales din motive de sănătate. Dacă o persoană LGBT+, nu își dezvăluie orientarea sexuală înseamnă că duce o viață dublă, că își trăiește relațiile „pe ascuns”, că minte sau se cenzurează tot timpul, aceste lucruri afectând negativ psihologia oricărui om în situații similare. Totodată, este important și din motive sociale, deoarece o persoană gay poate foarte bine să nu dezvăluie și altora orientarea sa sexuală, însă acest lucru înseamnă că ea nu va vorbi cu mulți dintre cunoscuți despre o parte importantă din sine – ceea ce înseamnă că relațiile stabilite cu colegii de muncă, prietenii, familia vor fi limitate, oarecum superficiale, și astfel lipsite de genul de mulțumire pe care ți le-ar da o relație deschisă și sinceră.

Conform mai multor statistici care s-au realizat de-a lungul vremii pe teritoriul României cu privire la atitudinile oamenilor asupra homosexualității, putem spune că societatea românească nu este una tocmai deschisă și tolerantă din acest punct de vedere, de aceea este cu atât mai important procesul de coming out pentru că presupune un curaj considerabil și o sinceritate totală pe care mulți nu le au, preferând să trăiască „pe ascuns” o viață întreagă. Odată cu asumarea orientării sexuale în public, o persoană LGBT+, își poate pierde prietenii cei mai buni, locul de muncă, poate fi discriminată la școală, și în cel mai rău caz, renegată de familie și lăsată de izbeliște pe străzi.

Cu toate acestea, coming out-ul reprezintă începutul unei vieți normale și demne pentru orice persoană LGBT+, chiar dacă și viața aceasta are dificultățile ei. Acest act de asumare a identității gay a stat la baza tuturor mișcărilor de emancipare a homosexualilor de pretutindeni. Atunci când un bărbat gay sau o femeie lesbiană se hotărăsc să nu se mai ascundă, contribuie nu numai la propria lor bunăstare, dar și a celorlalți gay și lesbiene.

Este important de plănuir o abordare pentru momentul în care o persoană LGBTQ+ decide să își asume toate aceste riscuri, ea trebuind să știe cum să o facă, astfel încât să minimalizeze posibilitatea unor reacții negative dăunătoare și pentru sine, și pentru persoana căreia i se dezvăluie. Un model general valabil propus de ACCEPT cu lucruri la care ar trebui să reflecteze o persoană gay, înainte de a-și face coming out-ul este următorul:

- Clarificarea propriilor sentimente: ești „ok” cu orientarea ta sexuală? Dacă nu, încearcă să obții ajutor (fie de la alte persoane cum ar fi psihoterapeuții, fie din diferite surse, publicații tematice) ca să lămurești dacă motivele pentru care nu te simți bine sunt interioare ori datorate prejudecăților mediului referitoare la homosexualitate? Nu îți face coming out-ul câtă vreme nu te simți împăcat cu tine însuși și nu lăsa pe nimeni să te forțeze să te dezvălui, dacă nu ești cu adevărat pregătit.
- Alegerea momentului pentru coming out: trebuie să fii conștient de starea de sănătate, dispoziția și problemele celor cărora te pregătești să te dezvălui. Dacă în acel moment ei sunt îngrijorați sau stresați din vreun motiv fără legătură cu tine, ori dacă sunt prinși într-o dispută cu cineva, nu vor fi receptivi la ce ai să le spui și e foarte probabil să reacționeze ostil, vărsându-și nervii pe tine.
- Anticiparea reacției: fii pregătit ca mărturisirea ta să stârnească surprindere, furie sau supărare. Deși asemenea reacții sunt foarte frustrante, nu reacționa tot cu furie, lasă-le timp celorlalți să se gândească în liniște la cele spuse.
- Reafirmarea aprecierii tale față de ei: explică faptul că ți-a trebuit mult curaj până să te simți pregătit pentru această dezvăluire, că le-ai făcut-o pentru că îi consideri importanți pentru tine și că îi respecți într-atât încât să consideri că trebuie să te cunoască așa cum ești. Reamintește-le că ești aceeași persoană: dacă ieri erai fiul iubitor sau fiica grijulie, la fel vei fi și mâine.
- Continuarea comunicării: fii pregătit să răspunzi cu calm și sinceritate la întrebările lor. E important să fii bine informat pentru a le putea clarifica nelămuririle. Poate fi foarte util să căutați împreună materiale informative, să le citiți și să discutați pe marginea lor.
- Păstrarea respectului de sine: dacă obții reacții incriminatorii, negative ori violente, ori dacă persoana căreia i te dezvălui îți întoarce spatele, nu te lăsa nici umilit, nici deznădăjduit. Cunoaște-ți valoarea ca individ, cunoaște-ți calitățile,

apreciază-ți-le și, în funcție de acestea, estimează pe cine merită să păstrezi alături de tine și pe cine nu.

Mai multe studii au analizat relația dintre persoanele gay care și-au făcut coming out-ul față de familie, pentru a se putea stabili ce fel de variabile intervin în gradul de acceptare al acestora. Astfel, s-a arătat faptul că inițial, majoritatea părinților reacționează într-un mod negativ, dar cu timpul devin din ce în ce mai toleranți. Valorile după care aceștia trăiesc și alte caracteristici asociate cu homofobia au rezultat a fi buni predictorii în modul în care se schimbă relația părinte-copil după coming out. Majoritatea respondenților au raportat că au o relație mai apropiată cu mamele decât cu tații, atât înainte de coming out, cât și după acesta.(Cramer & Roach, 1988)

Chiar dacă este un proces riscant și care necesită multă răbdare și discernământ, coming out-ul este premisa unei mai bune integrări sociale, poate duce la consolidarea relațiilor cu cei apropiați și oferă o perspectivă mai matură asupra realităților legate de dragoste, prietenie, comunicare etc. Este de asemenea o condiție necesară pentru acceptarea deplină a propriei orientări sexuale și a dezvoltării respectului de sine.

1.2.Coaliția pentru Familie

1.2.1. Înființare, obiective și acțiuni.

Coaliția pentru Familie este o asociație fără statut juridic, neafiliată confesional sau politic, la care de-a lungul timpului au aderat 44 de organizații neguvernamentale, fundații și asociații și patru federații românești care militează pentru promovarea valorilor familiei tradiționale. Aceștia se prezintă ca având în structura lor organizații de protecția copilului, organizații de părinți, organizații de persoane cu handicap, organizații de avocatură și media, organizații juridice, organizații de promovare a tradițiilor, organizații de reabilitare socială a deținuților.

Obiectivul principal al Coaliției pentru Familie este acela de a defini familia, în legislație și în Constituție, ca instituția fundamentală pentru societate întemeiată pe căsătoria liber consimțită între un bărbat și o femeie, dar mai au și alte obiective precum informarea populației tinere cu privire la importanța căsătoriei și familiei astfel întemeiate, sprijinirea familiei din punct de vedere social, cultural și legislativ și respectarea ei ca instituție, nrecunoașterea formelor alternative de conviețuire precum

concubinajul, și creșterea și educarea copilului într-un mediu familial complet și stabil, cu o mamă și un tată.

Coaliția pentru Familie spune că obiectivul lor general este de a avea în România cât mai multe familii, cât mai longevive, cât mai numeroase, asigurând membrilor acestora un mediu propice economic, social, protectiv și psiho-afectiv de formare și dezvoltare a personalității umane, iar națiunii române continuitatea și dezvoltarea demografică, economică, socială și culturală. Aceștia au elaborat o lista de cinci obiective pe care le urmăresc și doresc să le atingă. Aceste obiective sunt:

1. Familia să rămână definită în legislație ca instituția fundamentală pentru societate, întemeiată pe căsătoria liber consimțită între un bărbat și o femeie și pe raporturile juridice părinte-copil. Această definiție să fie înscrisă în Constituția României, care stabilește principiile de bază ale organizării statului precum și drepturile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor.
2. Tinerii să fie complet și corect informați în legătură cu însemnătatea, unicitatea și beneficiile căsătoriei și ale familiei astfel întemeiate.
3. Familia să fie sprijinită social, cultural și legislativ și respectată ca instituție de care depinde binele fiecăruia dintre noi și prosperitatea națiunii.
4. Statutul căsătoriei să fie întărit prin nerecunoașterea formelor alternative de conviețuire, precum concubinajul („uniunile civile”). Acestea demotivează cuplurile de la căsătorie și îi reduc importanța și unicitatea.
5. Creșterea și educarea copilului într-un mediu familial complet și stabil, cu o mamă și un tată, să fie întotdeauna prioritatea politicilor publice și a legislației din domeniu. Cu respectul cuvenit pentru eforturile și sacrificiile pe care le fac părinții singuri, reamintim că interesul copilului este optim servit în familia întreagă.

Printre acțiunile întreprinse de către Coaliția pentru Familie, cea care i-a făcut să devină din ce în ce mai vizibili datează din anul 2013, atunci când cu ocazia discuțiilor în vederea revizuirii Constituției, aceștia au militat pentru redefinirea conceptului de familie din articolul 48 printr-o formă mai restrictivă, dar proiectul de lege pentru modificarea Constituției a fost respins la Curtea Constituțională. De asemenea, în decursul aceluiași an, Coaliția pentru Familie a acuzat Ministerul Educației că încalcă legea pentru că permite și promovează sărbătorirea Halloween-ului în școlile românești. Aceștia spun despre Halloween că este o sărbătoare satanistă care promovează frica, întunericul și

moartea („Este bine cunoscut faptul că această manifestare are la bază practici oculte care promovează teroarea, cruzimea, violența, moartea, prin care, conștient sau nu, cu concursul cadrelor didactice, elevii români sunt implicați în lumea vrăjitoriei și a satanismului”), spuneau reprezentanții Coaliției pentru familie în comunicatul de presă oferit.

Cu mai multe ocazii, Coaliția s-a opus legalizării formelor alternative de conviețuire, precum parteneriatul civil sau concubinajul, spunând că nu are decât rolul de a diminua importanța familiei și de a face acceptabilă ideea căsătoriei cuplurilor homosexuale în ochii opiniei publice.

Cel mai mare și mediatizat demers al Coaliției pentru Familie, s-a întâmplat în jurul anului 2016, atunci când aceștia au strâns circa trei milioane de semnături în favoarea înlocuirii exprimării „soți” cu „un bărbat și o femeie” în articolul 48 privind familia din Constituția României. La scurt timp după depunerea celor trei milioane de semnături în Parlamentul României, în jur de 1000 de personalități publice (regizori, cântăreți, oameni din industria modei, artiști și intelectuali), s-au semnat într-o scrisoare deschisă pentru susținerea comunității LGBT, în urma căreia a luat formă o petiție online care a strâns la rândul ei peste 11 000 de semnături.

Printre cele mai importante instituții care și-au anunțat sprijinul în favoarea Coaliției pentru Familie, se numără Biserica Ortodoxă Română (și-a anunțat sprijinul oficial în luna ianuarie 2016), dar și organizații din afara teritoriului României ca organizația evanghelică Liberty Counsel și ONG-ul conservator Alliance Defending Freedom (aceste organizații chiar prezentând Curții Constituționale diferite informații pentru sprijinirea unui referendum). Aceste două organizații din urmă au fost drept catalogate de către SPLC-Southern Poverty Law Center – organizație americană de advocacy nonprofit specializată în domeniul drepturilor civile și litigiilor de interes public, se ocupă cu clasificarea grupurilor extremiste și celor care promovează ura față de o anumită categorie de oameni, ca făcând parte din grupul organizațiilor care promovează ură împotriva comunității LGBT.

În vara lui 2016, Coaliția pentru Familie a primit aviz din partea Curții Constituționale, pentru revizuirea Constituției, întrucât aceasta respectă limitele revizuirii în privința drepturilor omului. Mai multe organizații care militează pentru drepturile LGBT din România (ACCEPT, MozaiQ și TRANSform), și-au exprimat nemulțumirea față de această decizie susținând faptul că acest demers poate duce la o creștere a

tensiunilor sociale și a infracțiunilor motivate de ură. Tot împotriva deciziei Curții s-au poziționat mai bine de 24 de ONG-uri românești, dar și organizații internaționale ca Amnesty International, ILGA-Europe și European Commission on Sexual Orientation Law, care au spus că această inițiativă va duce la limitarea dreptului nediscriminare și la viața privată și de familie al persoanelor LGBT.

Cea mai recentă activitate a Coaliției a fost organizarea unei conferințe pe tema referendumului, la care au participat mai multe voci conservatoare ca cei de la Alliance Defending Freedom, un grup ultra-conservator american, având ca reprezentanți pe Sophia Kuby și Adina Portaru, În Numele Familiei, organizație reprezentată de Zeljka Markic, care s-a remarcat ca fiind o voce principală în cadrul referendumului de modificare a Constituției croate, precum și alte grupuri conservatoare internaționale, cele mai cunoscute fiind European Dignity Watch și La Manif Pour Tous. Aceștia au discutat despre organizarea referendumului bazat pe experiența țărilor care au trecut deja printr-un astfel de proces, despre poziția președintelui României, Klaus Iohannis care s-a arătat împotriva organizării lui, dar și despre înțelegerea cât mai aprofundată a implicațiilor pe care legalizările uniunilor persoanelor de același sex, precum și a parteneriatelor civile le exercită asupra societăților din Europa.

Pe 9 mai 2018, Camera Deputaților a adoptat inițiativa cetățenească de revizuire a Constituției pe tema definiției familiei, astfel că inițiativa a fost trimisă Senatului pentru dezbateri și vot(au fost doar 22 de voturi împotriva, majoritatea de la USR). Consultarea populară ar putea avea loc pe aproximativ 10 iunie 2018, acest anunț fiind făcut de către deputatul PSD Florin Iordache (fost Ministru al Justiției), după ce Curtea Constituțională a respins sesizările Opoziției pe legea referendumului.

1.2.2. Controverse și critici

Deși, Coaliția pentru Familie se descrie drept o inițiativă civică independentă, neafiliată vreunui cult religios, aceasta are în componența sa mai mulți membri care împărtășesc opinii politice și religioase puternice. Spre exemplu, APOR (Asociația „Părinți pentru Ora de Religie”), au dus de-a lungul timpului mai multe campanii pentru susținerea orei de religie în școli, și își are sediul central în cadrul Arhiepiscopiei Bucureștiului. Alte ONG-uri care promovează un cult religios (fie el ortodox, fie catolic), sunt: Asociația Familiilor Catolice „Vladimir Ghika”, Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români, Asociația Filantropică Medical-Creștină „Christiana”, Fundația

Creștină Părintele Arsenie Boca, Fundația Sfinții Martiri Brâncoveni, Asociația „Tineretul Ortodox Român”, Asociația „Rost”, Asociația „Lăcașuri Ortodoxe” și altele. Asociația PRO VITA București și Alianța Familiilor din România sunt alți membri cunoscuți pentru promovarea interzicerii avortului, și mai ales pentru promovarea terapiei de conversie, o practică controversată menită să „vindece” homosexualitatea, practică ce a fost interzisă în mai multe țări. O astfel de țară este și Malta care a devenit prima țară din Europa care a incriminat metodele terapeutice menite să schimbe orientarea sexuală a unei persoane sau identitatea de gen. Deși terapia de conversie nu este recunoscută de organizațiile medicale de sănătate mintală de zeci de ani, datorită discriminării continue asupra persoanelor LGBT, unii practicanți continuă să efectueze terapia de conversie. Minorii sunt deosebit de vulnerabili, iar terapia de conversie poate duce la depresie, anxietate, consum de droguri și chiar sinucidere.

Potrivit unui articol din cadrul revistei VICE (revistă declarată pro LGBT), cea mai puternică organizație din spatele Coaliției pentru Familie, PRO VITA, agenda politică a acestora spune că minoritățile sexuale sunt considerate „inferioare moral”, iar divorțul, căsătoria între persoane de același sex, avortul, (chiar și atunci când este vorba de un viol)fertilizarea în vitro și contracepția sunt niște practici care nu țin de viața privată a individului. PRO VITA încearcă să impună principii morale autentice bazate pe o „lege naturală dată de Dumnezeu” asupra societății în general, inclusiv și celor care se opun opiniilor lor.

Organizațiile ACCEPT și MozaiQ (organizații care militează pentru drepturile LGBT în România), au fost de-a lungul timpului critice cu privire la inițiativa Coaliției pentru Familie, și au manifestat o îngrijorare atrăgând atenția asupra anumitor membri ai acesteia, precum Mihai Gheorghiu, președintele Comitetului de Inițiativă pentru modificarea articolului 48 din Constituția României. Cel mai mare scandal în care a fost implicat Mihai Gheorghiu (se presupune că el a orchestrat protestul sau cel puțin tolerat în calitate de director adjunct al muzeului), este scandalul de la Muzeul Țăranului român, atunci când un grup de creștini a întrerupt proiecția filmului „120 de băți pe minut”(filmul prezintă acțiunile organizației civice ACT UP din Franța anilor 90 și activismul acesteia privind accesul persoanelor homosexuale infectate cu HIV la tratament, despre conștientizare, despre iubire și moarte), motivând că filmul este despre homosexuali, iar „țăranul român este creștin ortodox”. Protestatarii s-au urcat pe scena unde era difuzat filmul cu pancarte și au început să cânte diferite cântece religioase. Cu

toate acestea, ei susțin faptul că nu i-au chemat nimeni acolo, că nu fac parte din nicio organizație și nu reprezintă nicio asociație, ci sunt membri ai poporului român.

Cea mai recentă controversă l-a avut în centru pe președintele Klaus Iohannis care a declarat că în momentul de față cea mai importantă decizie ar fi promovarea toleranței, care înseamnă disponibilitatea de a vrea să îl cunoști și pe celălalt și încercarea de a-l înțelege. Acesta a continuat spunând că din păcate situația din România nu este una tocmai bună în ceea ce privește toleranța deoarece aceasta este în scădere, un minus pentru o societate modernă din Europa secolului XXI. După această declarația, Coaliția pentru Familie a susținut că președintele Klaus Iohannis este „vârful de lance al politicii corectitudinii politice în România” și că „atacarea a unuia din cei doi piloni ai familiei, căsătoria dintre un bărbat și o femeie, reprezintă o amenințare la cel mai înalt nivel a acestei valori esențiale pentru români”.

Tot legat de declarația președintelui care a mai spus faptul că discuția privind modificarea Constituției „inflamează societatea românească”, Coaliția spune că „am luat act de cea de-a treia jignire gravă pe care Președintele României, domnul Klaus Werner Iohannis, a adresat-o milioanei de români care au promovat și susținut cea mai importantă inițiativă cetățenească a poporului român, aceea privind definirea constituțională a CĂSĂTORIEI, o inițiativă democratică cu un obiectiv susținut de 90% din populația României”. De asemenea, potrivit Coaliției pentru Familie, prin declarația recentă a lui Iohannis, acesta demonstrează faptul că „nu cunoaște care este obiectivul inițiativei cetățenești, și anume definirea și în Constituția României a CĂSĂTORIEI așa cum este ea definită în prezent în Codul Civil și în Codul Familiei, iar nu redefinirea FAMILIEI care este, în fapt, obiectivul lobby-ului LGBT”.

1.2.3. Percepția familiei din punct de vedere religios.

Familia reprezintă una dintre cele mai vechi și mai stabile forme de comunitate umană, cea care asigură perpetuarea speciei. Cu toate acestea, definirea termenului de familie a ridicat și încă mai ridică tot felul de controverse. Astfel, de-a lungul timpului au apărut tot felul de definiții ale familiei, care au încercat să ofere o explicație cât mai cuprinzătoare a ceea ce înseamnă o familie.

George Murdock a investigat diverse tipuri de familie din mai mult de 200 de culturi, și astfel a ajuns la următoarea definiție a familiei: „Familia este grupul social caracterizat prin conviețuire, cooperare economică și reproducere. Ea include adulți de

ambele sexe, dintre care cel puțin doi mențin o relație sexuală acceptată din punct de vedere social și unul sau mai mulți copii, proprii sau adoptați, rezultați din relația sexuală întreținută de adulți”. Însă, definiția acestuia a fost criticată deoarece nu se poate aplica tuturor culturilor (există anumite culturi din India de Sud, unde familiile nu sunt formate din adulți care locuiesc sau muncesc împreună, și nici nu includ relații sexuale). (Murdock 1949, apud Ceuță 2013)

Burgess a descoperit în 1963 niște caracteristici ale familiei care sunt comune pentru toate culturile din toate perioadele de timp, caracteristici care diferențiază familia de toate celelalte grupuri sociale (Burgess 1963, apud Ceuță 2013):

1. Familia este compusă din oameni legați prin căsătorie, relații de sânge sau adopție.
2. Membrii familiei, de obicei, locuiesc sub același acoperiș și formează o singură gospodărie ca fiind căminul lor.
3. Familia este compusă din persoane care interacționează și comunică unele cu altele în rolurile lor sociale, cum ar fi soț și soție, mamă și tată, fiu și fiică, frate și soră.
4. Familia menține o cultură comună, derivată în mare din cultura generală, dar fiecare familie are anumite trăsături caracteristice.

Familia, ca instituție socială și în același timp grup social fundamental pentru indivizi și societate, este puternic legată de căsătorie. Căsătoria reprezintă modalitatea acceptată la nivel social prin care două sau mai multe persoane constituie o familie. Aceasta se împarte în căsătoria civilă (uniunea din punct de vedere juridic, se face întotdeauna înaintea cununiei religioase) și căsătoria religioasă (este facultativă).

Din punct de vedere al regulilor moralei, cutumelor, factorilor socio-culturali și sexuali, există următoarele tipuri de relații partenoriale și familiale (Kephart, Jedlika, 1988, apud Godeanu, 2015):

1. Promiscuitatea – se referă la coabitarea fără existența căsătoriei, în care există relații sexuale fără restricții;
2. Căsătoria în grup – căsătoria între câțiva bărbați și câteva femei (poliginandria);
3. Poligamia care se împarte la rândul ei în două tipuri: poliandria (căsătoria între o femeie și mai mulți bărbați; poate fi fraternală atunci când o femeie se căsătorește cu unul sau mai mulți frați ai soțului), și poliginia (căsătoria dintre un bărbat și

mai multe femei; poate fi sororală, atunci când un bărbat e căsătorește cu toate sau unele dintre surorile soției);

4. Monogamia – cuprinde două forme: monogamia serială (căsătorie între un bărbat și o femeie cu posibilitatea recăsătoririi după divorț sau disoluție; monogamia strictă (căsătoria unui singur bărbat cu o singură femeie până la văduvie și, în cazuri extreme, recăsătorirea nu mai este o opțiune).
5. Celibatul – este o formă de existență (permanentă sau temporară) fără căsătorie, cu absența sau practicarea relațiilor sexuale, în funcție de opțiunea fiecăruia dintre indivizi.

Fiecare societate are un anumit sistem familial, o anumită reglementare a relațiilor care se formează între bărbați și femei adulți, precum și relațiile acestora cu copiii. Deoarece fiecare societate diferă prin anumite aspecte față de alte societăți, așa și modelul familiei este influențat de cultura, tradițiile, religia și obiceiurile societății respective

Sistemele familiale se diferențiază, în primul rând prin gradul de cuprindere a grupului familial, forma de transmitere a moștenirii, modul de stabilire a rezidenței noilor cupluri, modul de exercitare a autorității în cadrul familiei. Formele familiei (Ceuță, 2013):

1. Familia nucleară – îndeplinește funcții larg acceptate social și, într-o anumită măsură, reglementate prin norme sociale. Este puternic axată pe copii, și de-a lungul timpului a suferit anumite schimbări la nivelul dimensiunilor sale, în cazul multor societăți capitaliste dezvoltate deoarece a început să nu mai fie singurul model de familie practicat și acceptat. Familia nucleară se realizează prin căsătorie legală, când tinerii au vârsta necesară din punct de vedere legal și social și atunci când soțul este în mod obișnuit independent la nivel economic.
2. Familia extinsă sau lărgită – este formată din două sau mai multe familii nucleare unite prin legătura părinte-copil, care include legăturile dintre frați și surori. Familia extinsă este numită și consangvină, datorită legăturilor de „sânge” care îi unesc.

Orice familie funcționează ca un sistem în care membrii săi interacționează după anumite reguli prestabilite de generațiile anterioare sau construite și adaptate în prezent. Aceste reguli sunt stabilite în concordanță cu regulile sociale sau comunitare din care face

parte fiecare familie. Din acest punct de vedere este nevoie să se prezinte funcțiile familiei care arată dacă o familie este funcțională sau din contră. Funcțiile familiei sunt următoarele:

1. Funcția de suport – prin intermediul acesteia, membrii familiei se sprijină între ei în vederea îndeplinirii unor nevoi, idealuri, planuri individuale sau familiale;
2. Funcția de comunicare – adică transmiterea, cu scopul asimilării, mai ales de către copii, dar și de toți ceilalți membri ai familiei, a atitudinilor, valorilor, principiilor, modelelor de comportament caracteristice unui anumit grup social;
3. Funcția de rezolvare a problemelor – membrii familiei adoptă strategii de rezolvare a unor situații problematice și crize existențiale;
4. Funcția de asigurare a continuității grupului familial (sexual-reproductivă) – presupune satisfacerea sexuală reciprocă a celor doi soți și aducerea pe lume a copiilor. Cele două componente ale acestei funcții sunt îndeplinite diferit, în sensul că în unele familii accentul se pune pe împlinirea sexuală, în timp ce în alte familii se acordă o importanță mai mare aducerii pe lume a copiilor;
5. Funcția de relaționare – prin care se realizează diversele schimburi intersubiective și schimburile familiei cu exteriorul (comunitatea restrânsă sau lărgită – societatea în ansamblul ei);
6. Funcția de satisfacere a nevoilor – membrii familiei își satisfac o serie de nevoi, de la cele bazale până la cele superioare;
7. Funcția economică – adică asigurarea resurselor materiale, financiare, care sunt necesare pentru existența familiei, planificarea bugetului familiei (locuință, hrană, haine etc);
8. Funcția de luare a deciziilor – se referă la acele decizii ce țin de căsătorie, locuința în care vor locui după căsătorie, decizia de a avea un copil sau nu și momentul în care se va întâmpla acest lucru, educația copilului, procurarea unor bunuri necesare traiului, dezvoltare profesională etc.) (Glick, Berman, Clarkin, Rait, 2000, apud Godeanu, 2015).

Pentru a putea vorbi despre familie dintr-o perspectivă religioasă, este nevoie să fie definită mai întâi noțiunea de religie. Religia nu are o anumită definiție pentru că aceasta ia mai multe forme în funcție de tipul de religie la care se face referire. Studiile actuale indică faptul că religia reprezintă un instrument important al constituirii și

prezervării identității unor comunități etnice sau chiar a unor comunități constituite exclusiv prin aderența la o credință. (Goodman, 1992, apud Ceuță, 2013).

Religia îndeplinește funcții sociale importante și de aceea există într-o oarecare formă în toate societățile. Printre funcțiile cele mai importante ale religiei se numără: coeziunea socială, oferirea unui sens în viață, controlul social, sprijin psihologic pentru indivizi. În mod indirect, aceste funcții se răsfrâng și în viața de familie, sub forma asigurării armoniei, stabilității și coeziunii acesteia.

Conform moralei creștine familia este prima și cea mai mică celulă a organismului social. Originea ei stă în natura socială a omului și în voința divină exprimată pozitiv la crearea omului (Gen. 1:27,28, apud Ceuță, 2013).

De-a lungul timpului, diversitatea și complexitatea modului în care familiile abordează religia și spiritualitatea au crescut, de aceea este necesară o perspectivă mai amplă, incluzivă din punct de vedere religios, atunci când ne raportăm la practica clinică. În evaluarea clinică și în cercetare, trebuie să existe o mai mare atenție la experiența spirituală la nivelul structurilor familiale și în contextele socio-culturale și de dezvoltare. Mai mult de atât, o atenție mai nuanțată este necesară și când vine vorba de analiza potențialelor beneficii și daune pe care religia le poate avea în viața de familie: cum pot ele constitui o resursă și cum pot provoca suferință. În ciuda diferențelor de perspectivă a credinței, scopul principal al spiritualității este de a deschide o dimensiune transcendentă a vieții și a tuturor relațiilor, atât în viața de zi cu zi, cât și în depășirea unor eventuale probleme. (Walsh, 2013).

Religia spune despre familie că este cel dintâi cadrul social de care fiecare om are nevoie ca să trăiască, fiind un mediu prielnic pentru nașterea, dezvoltarea și desăvârșirea ființei umane. Scopul și funcția ei principală este de a asigura înmulțirea, perpetuarea și creșterea omenirii, de aceea ea este organizată în vederea creșterii și educării copiilor, pentru a-i pregăti pentru societate.

Morala creștină cere să ne comportăm față de semenii noștri ca și față de membrii familiei noastre, față de cei în vârstă ca față de propriii noștri părinți și față de copii ca față de propriii noștri copii.

Pornind de la Vechiul Testament, se spune că Dumnezeu i-a dat bărbatului următoarele responsabilități în calitatea sa de cap al soției:

1. Conducerea și asigurarea nevoilor spirituale și materiale ale familiei.

2. Iubirea, protecția, siguranța și interesul pentru bunăstarea familiei în același fel în care Hristos iubește biserica.
3. Cinste, înțelegere și preocupare.
4. Loialitatea absolută și credincioșie în relațiile de căsătorie.

Analizând aceste principii, putem observa că sunt exercitate în cadrul familiei tradiționale, care este caracterizată de o ierarhie clară. Respectarea acestei ierarhii era considerată una din condițiile menținerii echilibrului familial.

Dr. Stinett, a făcut un studiu amplu asupra a 3000 de familii, în urma căruia el a găsit șase calități esențiale care stau la baza statorniciei familiei:

- Sunt devotați unii altora;
- Petrec timp împreună;
- Au o bună comunicare familială;
- Își exprimă aprecierea pe care o au unii față de alții;
- Au un angajament spiritual unul față de celălalt;
- Sunt gata să rezolve problemele în situație de criză. (Swindoll, 1997, apud Ceuță, 2013).

Rusu și Turliuc au realizat în 2011 un studiu prin care urmăreau implicațiile religiozității în funcționalitatea unei familii, luând ca eșantion familiile creștin ortodoxe din România. Rezultatele studiului au arătat că într-adevăr religiozitatea este legată de o bună funcționalitate a familiei în cazul familiilor creștin ortodoxe. Comportamentul religios al familiei are un impact mai mare asupra calității relației familiale decât credința în sine. Alți factori care intervin în funcționalitatea familiei sunt durata mariajului (în primii cinci ani de căsătorie, funcționalitatea este crescută), dar nu este influențată de sexul sau numărul copiilor concepuți. De asemenea, religiozitatea este influențată de sex, femeile raportând scoruri semnificativ mai mari decât bărbații în ceea ce privește comportamentul religios, credința religioasă și credința religioasă de familie. Nu există diferențe semnificative între mediul rural și mediul urban în ceea ce privește funcționalitatea familiei și religiozitatea personală și de familie. Studiul de față ajută la înțelegerea influenței pe care o au anumiți factori socio-demografici asupra funcționalității familiei creștin ortodoxe din România. Este printre singurele studii pe un astfel de eșantion întrucât toate celelalte studii realizate pe acest subiect au fost făcute în

America de Nord pe neoprotestanți, iar acele rezultate nu sunt valide și pentru alte religii. Luând în considerare credința, comportamentele religioase, ritualurile, tradițiile familiale, mentalitatea și contextul cultural, este esențială existența unor astfel de cercetări pe populația ortodoxă pentru a se putea înțelege valoarea predictivă a religiozității clienților și pentru a se putea integra într-un mod adecvat religiozitatea în activitatea profesională a terapeuților de familie și de cuplu.(Rusu & Turliuc, 2011).

1.2.4. Alte mișcări asemănătoare.

O mișcare asemănătoare Coaliției pentru Familie este și Alianța pentru Familie (AzR), care este o coaliție de grupuri aparținând societății civile din Slovacia, multe dintre acestea fiind în favoarea interzicerii avortului, având diferite legături cu mai multe biserici. În același timp, AzR are colaborări și cu Alliance Defending Freedom International, o entitate neo-conservatoare americană, declarată un grup de ură în SUA, care și-a sporit activitatea împotriva drepturilor LGBT în Europa (Slovacia, Croația, România).

La începutul anului 2014 Alianța pentru Familie începe să pună în mișcare o inițiativă pentru interzicerea în Constituție a căsătoriilor gay, strângând pentru acest obiectiv peste 400 de mii de semnături, prin intermediul rețelelor dense ale Bisericii Catolice, cu preoți mergând din casă în casă la enoriași, liste în toate bisericile din țară și peste 3000 de voluntari mobilizați. Ce este important de știut este faptul că referendumul nu are în Slovacia putere de modificare a Constituției, dar a fost menit pentru a pune o anumită presiune asupra legislativului și clasei politice. Prin acest referendum se urmărea următoarele: limitarea căsătoriilor doar pentru cuplurile heterosexuale, interzicerea adopțiilor de către cuplurile gay, neregnoașterea niciunei forme de coabitare pentru cuplurile gay și limitarea educației sexuale în școli. Ce este interesant de punctat este faptul că AzR vine cu niște argumente care se regăsesc și în declarațiile Coaliției pentru Familie, spre exemplu: „căsătoria este în mod tradițional heterosexuală”; „scopul căsătoriei este procrearea”; „homosexualitatea este o alegere”; „trebuie protejată tradiția slovacă”; „bisericele vor fi obligate în viitor să officieze căsătorii gay”; „homosexualitatea duce la legalizarea pedofiliei”.

Cu toate acestea, puțin peste 21% din cetățenii slovaci s-au prezentat la vot, peste 90% dintre aceștia votând afirmativ la cele trei întrebări de pe buletinul de vot. Eșecul referendumului a avut ecouri pozitive în rândul comunității LGBT, pe când tabăra

Alianței pentru Familie a subliniat că aproape un milion de cetățeni au votat pentru cauza lor.

În final Constituția din Slovacia interzice căsătoriile gay, dar are totuși o perspectivă oarecum pozitivă cu privire la legalizarea parteneriatelor civile în viitorul apropiat, și o mișcare conservatoare revigorată. Cel mai recent, Alianța pentru Familie a propus o serie de măsuri pentru familie pe care și le doresc de la clasa politica, exact la fel cum a făcut și Coaliția pentru Familie de curând.

O alta organizație care se poziționează împotriva drepturilor gay este European Dignity Watch, aceasta aflându-se în contacte strânse cu organizații neo-conservatoare din SUA, ridicând anumite semne de întrebare cu privire la contextul din care aceștia au accesat anumite fonduri. Conform registrului european de transparență, organizația are un buget în valoare de circa 80 de mii de euro anual, acești bani provenind din donații anonime. ONG-ul a negat ca ar avea donații din SUA.

Aceștia au pe agenda lor ca principale obiective interzicerea eutanasiei, avortului, dar cel mai mult se axează pe limitarea drepturilor gay. Acuză Parlamentul European pentru presiunea pusă pe statele membre de a adopta o formă legală de uniune pentru persoanele de același sex (căsătorie sau parteneriat civil), și Comisia Europeană pentru găzduirea unei expoziții de fotografie pro LGBT. Organizația consideră că acordarea de drepturi persoanelor LGBT va însemna începutul sfârșitului religiei.

European Dignity Watch și-au arătat susținerea oficială față de inițiativa Coaliției pentru Familie printr-un filmuleț în care un reprezentat oficial al grupării roagă clasa politică a României să nu ignore cele trei milioane de semnături, și să organizeze cât mai rapid un referendum pentru satisfacerea dorinței poporului. De asemenea spun că amânarea sau ignorarea celor trei milioane de semnături înseamnă încălcarea democrației, întrucât inițiativa este în deplină concordanță cu jurisprudența românească și europeană.

1.3. Inteligență emoțională.

1.3.1. Definiții ale inteligenței emoționale.

Termenul de inteligență emoțională (prescurtată IE) a fost introdus pentru prima oară în scrierile științifice în anul 1990. De atunci, în urma mai multor cercetări au apărut diverse modele de dezvoltare ale acesteia menite să aducă o explicație cu privire la modul în care aceasta se formează, de ce factori este influențată și cum poate fi crescut nivelul acesteia.

Inteligența este un termen foarte vechi care a fost folosit încă de pe vremea filozofilor greci ca Aristotel, care lega inteligența de aspecte cognitive ca memoria și capacitatea rezolvării de probleme. Descartes spunea că inteligența reprezintă abilitatea de a diferenția ceea ce este adevărat de ceea ce este fals. De asemenea, Thorndike (1920), introduce trei tipuri de inteligență: mecanică, socială și abstractă, spunând că un om nu are o anumită cantitate de inteligență generală, ci mai multe cantități care aparțin mai multor tipuri de inteligență. În 1930, Thorndike spune că inteligența socială constituie abilitatea de a te înțelege cu celelalte persoane, iar mai apoi completează cu faptul că reprezintă o abilitate de înțelegere și gestionare eficientă a relațiilor cu toate tipurile de oameni. Mai târziu în anul 1940, David Wechsler vorbește despre inteligența emoțională din perspectiva unor factori care nu țin de intelect, și spune despre ea că este esențială pentru a avea o viață de succes. Conform lui Wechsler, inteligența emoțională este abilitatea de a acționa, gândi și de a face față situațiilor cu alte persoane în mod eficient (Punia, Dutta, & Sharma, 2015).

Există trei modele majore ale inteligenței emoționale, acestea aparținând lui Goleman, Bar-On, și modelul lui Mayer, Salovey și Caruso, aceste modele fiind rezultatul a zeci de ani de cercetare, analiză și investigație științifică. În continuare le voi descrie pe scurt pe fiecare dintre cele trei după (Faltas, 2017):

1. Modelul lui Goleman spune că inteligența emoțională este reprezentată de un cumul de abilități și competențe care contribuie la performanța managerilor și a liderilor la locul de muncă. Aceste abilități și competențe se focusează pe patru planuri: conștiință de sine, managementul relațiilor, auto-gestionare și conștientizare socială. Aceste patru competențe reprezintă fundația a doisprezece subscale ale inteligenței emoționale care includ conștiința emoțională, auto-controlul emoțional, adaptabilitatea, orientarea spre realizare, perspective pozitive, influența, coaching-ul și îndrumarea, empatia, gestionarea conflictelor, munca în echipă, conștientizarea organizațională și capacitatea de conducere eficientă (leadership).
2. Potrivit lui Bar-On, inteligența emoțională este un aranjament de comportamente interconectate conduse de competențe emoționale și sociale care influențează performanța și comportamentul. Modelul lui Bar-On se focusează pe cinci scale ale inteligenței emoționale: percepția de sine, exprimarea de sine, aspectul interpersonal, luarea deciziilor și gestionarea stresului. Totodată s-a bazat și pe 15

subscale: auto-actualizare, auto-conștientizare emoțională, exprimarea emoțiilor, asertivitate, independență, relațiile interpersonale, empatie, responsabilitate socială, testarea realității controlul impulsurilor, rezolvarea de probleme, flexibilitate, toleranță la stres, optimism.

3. Ultimul, modelul lui Mayer, Salovey și Caruso are în centru perceperea înțelegerii, gestionarea emoțiilor și folosirea acestor informații în vederea facilitării gândirii în ghidarea luării unor decizii. Acest model pune accentul pe patru ramuri ale abilităților umane: perceperea emoțiilor, facilitarea gândirii, înțelegerea emoțiilor și gestionarea emoțiilor cu scopul de a găsi metode eficiente în a construi relații de încredere.

La o analiză mai atentă, se demonstrează faptul că inteligența emoțională atinge și influențează fiecare aspect al vieții noastre, de la declanșarea anumitor comportamente, luarea unor decizii, rezolvarea de conflicte, modul în care ne simțim în legătură cu propria persoană, cum comunicăm cu alții, și cum gestionăm stresul zilnic, până la performanța de la locul de muncă și capacitatea de a coordona o echipă. Inteligența emoțională joacă un rol important în fiecare aspect al dezvoltării noastre personale și profesionale, ajutându-ne să ne dezvoltăm, maturizăm, și să ne atingem obiectivele (Faltas, 2017).

De-a lungul timpului s-a pus problema antrenării inteligenței emoționale, dacă poate fi dezvoltată, prin ce practici și cât de mult anumite programe de training pe această temă ajută în realitate să obținem un rezultat în acest sens. Într-o meta-analiză care a avut ca bază 56 de studii pe trainingul și intervenția asupra inteligenței emoționale, s-a dorit determinarea efectului pe care trainingul îl are asupra IE, mai exact dacă inteligența emoțională poate fi sau nu antrenată și dacă da, care sunt tehnicile cele mai potrivite pentru acest lucru. Deoarece inteligența emoțională este privită drept un predictor al performanței, s-au tot dezvoltat diverse programe de training, mai ales la nivelul organizațiilor, pentru creșterea acesteia. Multe dintre exemplele de training-uri constau în workshop-uri, grupuri de discuții, teme pentru acasă și diferite manuale ajutătoare. În urma rezultatelor meta-analizei, s-a demonstrat faptul că inteligența emoțională poate fi dezvoltată printr-un program standardizat de training, acest lucru datorându-se caracterului maleabil al acesteia, care o face ușor de antrenat (Mattingly & Kraiger, 2018).

Comportamentul agresiv și conflictele interpersonale în rândul copiilor și adolescenților continuă să fie o problemă comună și în prezent, mai ales în cadrul

sistemului educațional pe tot globul. Agresivitatea este legată de mai multe aspecte psihologie care nu sunt reglate cum trebuie, sau chiar de diferite tulburări mentale, acest comportament fiind corelat negativ cu comportamente prosociale. Astfel, un studiu din anul 2013 își propune să combată comportamentul agresiv printr-o intervenție de doi ani care are la bază dezvoltarea inteligenței emoționale. Eșantionul a fost format din 590 de elevi din opt școli publice din Spania, aceștia fiind selectați randomizat. Față de grupul de control, grupul care a beneficiat de training a raportat nivele scăzute de agresivitate verbală și fizică, furie, ostilitate, nefericire. De asemenea, trainingul a avut un efect vizibil asupra capacității de empatie la persoanele de sex masculin în deosebi. Acest studiu confirmă eficiența intervenției sub formă de învățare de tip social și emoțional asupra comportamentelor agresive și totodată oferă suport empiric pentru programe de dezvoltare a inteligenței emoționale ca modalitate de susținere a unei bune funcționări din punct de vedere social la adolescenți și încurajează relațiile sănătoase în cadrul sistemelor de învățământ (Castillo, Salguero, Fernández-Berrocal, & Balluerka, 2013).

Studii recente au raportat o asociere negativă între inteligența emoțională și mâncatul emoțional. Deși teoriile spun că mâncatul emoțional este un mecanism de autoapărare față de anumiți factori perturbatori, rezultatele empirice din spatele acestuia încă nu sunt destul de clare. Astfel s-a dorit cercetarea amănunțită a nivelelor de anxietate ca mediatore a relației dintre inteligența emoțională și pattern-urile mâncatului emoțional pe un eșantion format din 208 femei sănătoase din Israel. Mâncatul emoțional este un termen care descrie consumul de alimente ca un răspuns la diferite experiențe emoționale, de cele mai mult ori acestea fiind negative. Acest comportament este considerat a fi un simptom disfuncțional de a face față anumitor situații, un risc pentru diferite condiții de sănătate, inclusiv tulburările de alimentație. Mâncatul emoțional este asociat cu dificultăți de reglare emoțională și mai ales cu probleme în exprimarea emoțiilor și sentimentelor. De aceea inteligența emoțională ca modalitate de identificare, procesare și gestionare eficientă a emoțiilor poate fi o modalitate de combatere a acestei probleme. Rezultatele au arătat, conform așteptărilor, că inteligența emoțională este corelată negativ cu mâncatul emoțional, iar anxietatea este corelată pozitiv cu acesta (Zysberg, 2018).

Până acum au fost prezentate doar aspectele pozitive ale inteligenței emoționale, dar chiar dacă nu ar părea asta, există și anumite aspecte negative. Unele studii sugerează că IE poate facilita anumite comportamente manipulative în relația cu ceilalți, și că

efectele sunt influențate de gen. Bacon et al, urmăresc relația dintre diferențele individuale de la nivelul inteligenței emoționale și comportamentul social deviant. Comportamentul social deviant se referă la acele comportamente antisociale ca: nonconformism, nerespectarea sau respingerea regulilor și obligațiilor impuse de societate sau de organizații sociale. De asemenea se referă chiar și la actele criminale care încalcă legi specifice, dar și comportamente care nu sunt în sine ilegale, dar contrazic normele sociale ale culturii din care individul face parte. De exemplu, fraudă la examene sau bullying-ul, pot fi clasate drept comportamente antisociale. Rezultatele studiului au arătat faptul că un mai mare nivel de inteligență emoțională poate facilita atât comportamente deviante criminale, cât și noncriminale, mai ales în cazul femeilor tinere și bărbaților adulți. Cu toate acestea, trainingul inteligenței emoționale poate fi eficient în creșterea competenței emoționale, stării de bine fizice și psihologice, relațiilor sociale și ratei de a găsi mai ușor un loc de muncă (Bacon, Lenton-Maughan, & May, 2018).

1.3.2. Scurt istoric al inteligenței emoționale.

Inteligența emoțională sau coeficientul emoțional, reprezintă capacitatea indivizilor de a-și recunoaște propriile emoții și pe ale celorlalți, de a discerne între diferite sentimente și de a le eticheta corespunzător, de a folosi aceste informații pentru a ghida gândirea și comportamentele, și pentru a gestiona și/sau adapta emoțiile în funcție de mediu sau pentru a a-și atinge obiectivele (Colman, 2015).

În anii 1930, Edward Thorndike descrie conceptul de inteligență socială ca abilitatea de a te înțelege într-un mod eficient cu alte persoane, fiind capabil să poți vedea anumite pattern-uri, motive și comportamente proprii, dar și ale celorlalți. Tot el spunea că această abilitate atinge cumva toate ariile vieții și este indispensabilă în interacțiunile de calitate cu ceilalți (Dhani & Sharma, 2016).

Zece ani mai târziu, David Wechsler dezvoltă conceptul de inteligență non-cognitivă, susținând că pentru a avea succes în viață, inteligența nu este completă până nu suntem capabili să-i definim aspectele non-cognitive. Definește inteligența ca abilitatea de a gândi și de a acționa în mod eficient cu ceilalți. Acesta introduce Scala Wechsler de Inteligență pentru Adulți (WAIS), care este bazată pe zece sau unsprezece teste verbale și de performanță, și poate fi folosită în diagnosticarea și măsurarea mai multor funcții psihologice. Deși testele includ și testarea rezonanței sociale, inteligența nu este o entitate distinctă în structura acestora. În viziunea lui, inteligența este influențată

de intelect și personalitate și alți factori care nu țin de intelect ca factori de ordin afectiv, social și personal (anxietate, stăruința și conștientizarea obiectivelor (Sharma, 2008).

În 1983, Howard Gardner publică o carte numită „Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences”, în care detaliază un nou model de inteligență umană care merge dincolo de viziunea tradițională care spunea că există un singur tip de inteligență care poate fi măsurat cu ajutorul testelor standardizate. Inițial, teoria lui Gardner spunea că există șapte tipuri de inteligență care funcționează împreună: verbală/lingvistică, logică/matematică, kinestezică/corporală, muzicală/ritmică, vizuală/spațială, intrapersonală, interpersonală, mai târziu adăugând și un al optulea tip, inteligența naturalistă. În timp teoria inteligențelor multiple a devenit sinonim cu conceptul de stiluri de învățat, dar Gardner vine și face o diferențiere între cele două noțiuni. Despre inteligență spune că toată lumea are inteligențe multiple, dar doar una este mai accentuată și o folosim mai des. Capacitatea de a câștiga în mod regulat la un joc care implică gândire spațială semnalează o puternică inteligență spațială. Capacitatea de a vorbi o limbă străină după doar câteva luni denotă o puternică inteligență lingvistică. Despre stilul de învățare spune că reprezintă o ipoteză a modului în care un individ abordează materialele de lucru. Dacă un individ are un stil reflexiv, atunci ipoteza spune că el va reflecta asupra întregii game de materiale. (Strauss, 2013)

În 1985, Wayne Payne folosește termenul de „inteligență emoțională” în lucrarea sa de disertație intitulată „A study of emotion: Developing emotional intelligence; self-integration; relating to fear, pain and desire.” Astfel apare termenul de inteligență emoțională folosit pentru prima dată în domeniul academic, termen definit de Payne ca abilitatea care antrenează o relaționare creativă cu stările de teamă, durere și dorință (Roco, 2004).

Mayer și Salovey abordează subiectul IE în anul 1990 și sunt de părere că atunci când oamenii abordează diferite sarcini legate de viața lor cu inteligența emoțională, ei ar trebui să fie într-un anumit avantaj în rezolvarea problemelor într-un mod eficient. Și asta pentru că astfel de competențe sunt incluse în constructul inteligenței emoționale. Tipurile de probleme pe care oamenii le identifică și modul în care le clasifică va fi probabil mult mai legat de experiența lor emoțională internă decât va fi de problemele adresate de alții. De exemplu astfel de indivizi sunt mult mai predispuși să nu întrebe cât vor câștiga într-o carieră, ci mai degrabă dacă vor fi fericiți într-o astfel de carieră. Având diferite probleme, indivizii cu aceste abilități pot fi mult mai creativi și flexibili în a ajunge la

posibile alternative de a le rezolva. De asemenea, sunt mult mai capabili să integreze urmările pe plan emoțional în urma alegerilor făcute. O astfel de abordare va duce la un comportament care este considerat respectuos față de experiențele interioare proprii și ale celorlalți. Ca și concluzie, aceștia spun că persoanele care își dezvoltă abilități legate de inteligența emoțională înțeleg și își exprimă propriile emoții, recunosc emoțiile în ceilalți, gestionează emoțiile, și folosesc emoțiile și stările emoționale în vederea motivării comportamentelor adaptative (SALOVEY & MAYER, 1990).

1.3.3. IE vs. IQ.

Goleman desființează mitul care circula la vremea lui despre faptul că inteligența emoțională prezice circa 80% din succesul la locul de muncă. Acest mit a pornit de la faptul că IQ-ul intervine în succesul în carieră cu doar 20 de procente, dar asta nu înseamnă ca restul de procente aparține în totalitate inteligenței emoționale, ci altor factori ca sănătatea, educația primită în cadrul familiei, temperamentul și chiar și norocul de a avea parte de diferite oportunități. Într-adevăr, inteligența emoțională este deasupra IQ-ului în acele domenii în care intelectul este relativ mai puțin relevant în determinarea succesului- de exemplu, autogestionarea emoțiilor și empatia sunt aptitudini care nu țin de abilitățile cognitive. Un alt domeniu în care IE este mai importantă decât IQ, este chiar domeniul ce ține de dragostea romantică și relațiile personale, unde după cum se cunoaște, persoane cu capacități deosebite din punct de vedere cognitiv fac lucruri total nepotrivite. Însă când vine vorba de carieră, sute de studii au arătat faptul că IQ prezice la ce nivel de carieră poate face față un individ. Dar IQ își scade importanța atunci când vine vorba de a prezice cine dintr-o mulțime de candidați pentru o profesie care necesită aptitudini intelectuale ridicate, va deveni cel mai puternic lider. Acest lucru se întâmplă deoarece în astfel de organizații se află doar persoane care au demonstrat de-a lungul timpului capacități cognitive superioare, majoritatea fiind la același nivel, și este mult mai greu să fie diferențiați din acest punct de vedere. De aceea Goleman spune că abilitățile specifice inteligenței emoționale, față de IQ și aptitudini tehnice, sunt cei mai buni predictorii în a decide cine este cea mai potrivită persoană dintr-un grup de oameni cu IQ mare să fie lider (Goleman, 1995).

Tot pe subiectul inteligenței emoționale ca metodă de selecție a liderilor, s-a realizat un studiu care a căutat să arate dacă într-adevăr este un criteriu de selecție valid. Deși există multe studii pe acest subiect care au arătat în urma rezultatelor că există o

corelație puternică între inteligența emoțională și caracteristicile de bază ale unui lider bun, de multe ori punându-se un semn de egal între cele două, sunt și studii care au demonstrat contrariul. De exemplu, Harms și Crede (2010), în meta-analiza acestora demonstau că relația dintre inteligența emoțională și aptitudinile de leadership este foarte scăzută. Leadership-ul este o arie interesantă din câmpul comportamentelor organizaționale, o arie care este studiată frecvent și de aceea se află într-o continuă dezvoltare. Liderii transformaționali sunt lideri care inspiră și conduc angajații spre înalte niveluri de performanță. Aceștia se bazează pe propriile calități și pun mai puțin accent pe poziția ocupată, fiind persoane vizionare cu capacitatea de a face din propria viziune o realitate. Liderii de acest tip reușesc să transforme motivația și dăruirea subordonaților în rezultate excepționale. Fac acest lucru datorită faptului că ei transformă și creează sarcinile de lucru în scopuri care sporesc nevoile de identitate ale subordonaților și fac asta prin dăruire și întărirea conceptului de sine și de individualitate. Cu toate acestea, rezultatele studiului au demonstrat o corelație foarte puternică între relația inteligenței emoționale cu leadership-ul transformațional. Descoperirile arată că liderii trebuie să-și îmbrățișeze atributele ce țin de inteligența emoțională ca să-și atingă rezultatele dorite. Rezultatele demonstrează cât de mare este impactul inteligenței emoționale a liderului asupra subordonaților lui. Încrederea în sine, de exemplu, permite liderului să ia decizii fără prea multă procrastinare, iar transparența este o cerință fundamentală a liderului transformațional, care este încorporată în inteligența emoțională. Gestionarea emoțiilor ajută liderii în managementul propriu, dar și al subordonaților cu scopul de a obține performanțe organizaționale. Astfel se poate spune că leadership-ul de succes este datorat inteligenței emoționale (Ugoani, Amu, & Kalu, 2015).

De asemenea, tot pe partea de lider transformațional și inteligență emoțională, Harms și Crede (2010), au realizat o meta-analiză pe 62 de studii din domeniu încercând să arate care este relația dintre cele două variabile, cum se influențează acestea și ce lucruri ar trebui luate în considerare în procesul de selecție al indivizilor pentru o poziție de lider. Recent a fost dezbătut subiectul capacităților unui lider și cum controlul emoțiilor încă nu a fost demonstrat în totalitate că ar influența într-un mod semnificativ eficacitatea în muncă. Rezultatele studiului furnizează printre primele meta-analize care estimează relația dintre inteligența emoțională și leadership-ul de tip transformațional. Rezultatele indică validități moderate atunci când varianța metodei este prezentă și validități scăzute când aceasta este absentă. Inteligența emoțională a fost legată pozitiv de diferite dimensiuni ale leadership-ului transformațional, dar per total rezultatele au arătat o că a

existat o exagerare în implicarea inteligenței emoționale ca factor determinant al leadership-ului de succes, cu toate acestea ea având anumite contribuții pe diferite niveluri ale leadership-ului (Harms & Credé, 2010).

1.4. Stima de sine

1.4.1. Definiții ale stimei de sine.

Conform Dicționarului de Psihologie (2006), stima de sine este o trăsătură de personalitate în raport cu valoarea pe care un individ o atribuie persoanei sale. Stima de sine din punct de vedere al teoriilor echilibrului, este definită ca o funcție a raportului dintre trebuințele satisfăcute și ansamblul trebuințelor resimțite. Din punct de vedere al teoriilor comparației sociale, ea este definită ca rezultatul comparației pe care o efectuează subiectul cu el însuși și alți indivizi semnificativi pentru el.

Termenul de stimă de sine a fost folosit din două puncte de vedere. Stima de sine globală se referă la o orientare pozitivă sau negativă despre sine. Este o atitudine de aprobare sau dezaprobare. Stima de sine ridicată/crescută este caracterizată de o puternică mulțumire de propria persoană și respect. Stima de sine scăzută este caracterizată de sentimente ușor pozitive împărțite, mixte sau sentimente ambivalente despre propria persoană, în cazurile extreme chiar sentimente de ură față de propria persoană. În afară de sentimentele generale pozitive și negative despre sine, oamenii își evaluează propriile attribute care sunt mult mai specifice. Ei țin cont de cât de atletici sunt, cât de neatractivi sau insensibili sunt și așa mai departe. Conceptul de atribut personal al stimei de sine a fost aplicat în următoarele exemple: o persoană care crede că este bună la matematică, este o persoană care are o stimă de sine ridicată în acel domeniu; în schimb o persoană care se percepe pe sine drept nepotrivită în contexte sociale, este de înțeles că are o stimă de sine scăzută în acea arie a vieții. Aceste tipuri de autoevaluări diferă de stima de sine globală din mai multe aspecte importante. Ele sunt în mod evident narate și mai puțin cuprinzătoare decât sentimentele generale legate de propria valoare. De asemenea, ele tind să fie mult mai maleabile și sensibile la circumstanțele exterioare. De exemplu, credința că un individ este un prost jucător de tenis, se poate schimba odată cu ședințele de practică sau cu compararea acestuia cu un alt jucător mai slab. Astfel aceste evaluări țin mai mult de partea cognitivă decât de cea afectivă. Percepția personală despre sine a unui individ cum că este bun sau slab la anumite lucruri este distinctă de sentimentele pozitive sau negative despre sine. Deși există aceste diferențe destul de importante. Stima

de sine globală și autoevaluările oamenilor cu privire la atribute specifice ale acestora sunt corelate: oamenii care se simt bine cu privire la propria persoană în general, tind să creadă că au mai multe calități decât cei care au o părere mai puțin pozitivă despre ei (Brown, 2014).

William James este deseori considerat drept primul om de știință care a dat o declarație formală cu privire la această relație. Într-un capitol din cartea sa, James spune că stima de sine reprezintă modul în care un individ își percepe calitățile și realizările raportat la standardele și valorile acestuia. James susține că stima de sine depinde de ceea ce este prezent, în actualitate și de presupusele potențiale; o fracțiune în care pretențiile noastre sunt un numitor și un numărător al succesului nostru; deci stima de sine = succes/pretenții. Pentru James, stima de sine este o funcție a rezultatelor și realizărilor unei persoane care sunt relevante pentru valorile și nivelul ei de aspirație (James, 1890, apud Brown, 2014).

După W. James, stima de sine reprezintă rezultatul raportului dintre succesul unor acțiuni și aspirațiile individului cu privire la întreprinderea acelei acțiuni. „Dacă reducem aspirațiile la zero vom avea universul la picioare.” O persoană va avea o stimă de sine ridicată în măsura în care succesele sale sunt egale sau superioare aspirațiilor. Și invers, dacă aspirațiile depășesc reușitele, stima de sine va avea un nivel scăzut. În același timp, dacă un individ nu cunoaște succesul într-un domeniu care nu are o importanță foarte mare pentru el, stima sa de sine nu va avea de suferit. James mai definește stima de sine ca fiind conștiința valorii de sine. „Suntem stăpâni pe satisfacția noastră interioară și minimalizăm ceea ce nu depinde de noi.” El consideră stima de sine ca fiind conștiința de sine cu valențe afective de o intensitate/tonalitate medie (W. James, 1998, apud Macarie, Constantin, 2008).

În cultura iudeo-creștină stima de sine ridicată apare constant asociată cu egoismul și culpabilitatea. În psihanaliză stima de sine este considerată a se dezvolta prin interiorizarea imaginilor parentale și identificarea cu acestea, ea fiind deseori asociată cu sentimentul de culpabilitate. Mecanismele de apărare prezentate în teoria psihanalitică sunt considerate a avea drept scop evitarea pierderii/ scăderii exagerate a stimei de sine și apariția panicii traumatice. Stima de sine navighează între Supraeu (societatea interiorizată) și Eul care autoamăgește pentru a se proteja. Din punct de vedere sociologic, stima de sine apare ca un construct social uneori fiind confundată în evoluția sa cu dezvoltarea conștiinței morale. Stima de sine acționează la nivelul psihicului prin

procesele de identificare, interiorizare și adaptare. Ch. Cooley (1998) avansează o ipoteză conform căreia stima de sine este o construcție socială. Evaluarea propriei persoane este dirijată de interacțiunile sociale și lingvistice cu cei din jur, începând încă din copilărie. Cei din jur reprezintă o „oglindă socială” în care persoana se privește pentru a-și face o idee despre părerea altora cu privire la el. Această părere, odată aflată, va fi rapid încorporată în percepția sa de sine. Stima noastră de sine crește în măsura în care cei din jur au o părere cât mai bună despre noi. Și invers, dacă ceilalți nu au o părere cât mai bună despre noi, vom integra opinia lor negativă și vom dezvolta o stimă de sine scăzută. O persoană cu o stimă de sine echilibrată va avea un mod stabil de a gândi despre sine și nu va risca a fi destabilizat de aprobări sau de critici (Macarie & Constantin, 2008).

Într-un studiu din 1992 se vorbește despre faptul că teoria identității sociale dezvoltată de Taifel și Turner dezbate ideea că există două aspecte diferite ale conceptului de sine: identitate personală și identitate socială (identitate colectivă). Cu toate că există foarte multe scale de măsurare ale stimei de sine, toate se focusează doar pe evaluarea individuală a identității personale, fie în privat sau în contexte interpersonale. La momentul respectiv nu exista nicio scală care să evalueze identitatea socială sau colectivă a indivizilor. Astfel Luhtanen și Crocker au dezvoltat o scală menită să măsoare stima de sine colectivă (Collective Self-Esteem Scale), care s-a dovedit a fi de folos pentru următoarele cercetări. Scala conține patru scale (Membership esteem, Private collective self-esteem, Public collective self-esteem, și Importance to Identity). Eficiența scalei a fost demonstrată prin trei studii care au oferit dovezi pentru validitatea sa. Conform teoriei identității sociale un grup social este o colecție de indivizi care se văd pe înșiși ca membrii din aceeași categorie socială. Astfel, identitatea socială poate fi derivată dintr-o varietate de tipuri de grupuri, inclusiv bazate pe rasă, gen și ocupație. Întrucât identitatea personală se referă la cum oamenii se văd pe ei ca indivizi, identitatea socială se referă la cum văd ei grupurile din care fac parte (Luhtanen, Crocker, 1992).

1.4.2. Dezvoltarea stimei de sine.

Multe cercetări au arătat faptul că de cele mai multe ori copiii cu stimă de sine tind să aibă părinți care au ei înșiși stimă de sine. Acești părinți sunt, în mod constant, iubitori cu copiii lor, exprimându-și interesul față de viața lor și a prietenilor acestora, oferindu-le timp și încurajări. Părinții copiilor cu stimă de sine au standarde și așteptări înalte, dar așteptările lor sunt clare, rezonabile, realiste și sunt însoțite de sprijin și

încurajări. Stilul disciplinar este unul democratic, în care părerile și individualitatea copilului sunt respectate, dar părinții sunt cei care iau deciziile finale în chestiunile importante. Cu toate acestea există și oameni care au stimă de sine și nu au avut parte de astfel de antecedente parentale, deci acest lucru înseamnă că stima de sine se poate dezvolta și fără intervenția anumitor factori determinanți. Stima de sine este în general stabilă, dar poate fluctua, chiar și de la o zi la alta, în funcție de tiparul gândurilor, care pot fi influențate, printre altele, de sănătatea fizică, chimia internă, aspectul fizic și relații. Ca definiție centrală, stima de sine înseamnă o părere realistă și apreciativă despre propria persoană. Realistă înseamnă adevărată și sinceră, iar apreciativă se referă la existența unor sentimente pozitive și de acceptare față de sine (Schiraldi, 2016).

Pentru a supraviețui în sistemul social din care face part, persoana își construiește prin stima de sine un mecanism de apărare în jurul eului său, ea reprezintă cantitatea din eul persoanei pe care îndrăznește să o arate altora. Există o serie de amenințări la adresa valorilor personale, iar mecanismele de apărare ale individului sunt cu atât mai bine puse la punct, cu cât stima de sine a acestuia este mai scăzută. Oamenii care au o stimă de sine scăzută își subestimează rezultatele atunci când așteaptă un feedback, deoarece au tendința de a-și apăra propria imagine în cazul unui feedback negativ. Când oamenii se afirmă tind să se compare cu aparținători ai unei poziții sociale mai precare decât cu persoane situate superior pe scala socială. De aceea este foarte importantă menținerea unei imagini de sine constantă în relație cu ceilalți (Stoica, Oana, & Angelica, 2013).

Perioada adolescentului este marcată de o schimbare pronunțată socială și schimbări de maturitate asociate cu pubertatea, precum și semnificative schimbări în contextul educațional. Relațiile de familie sunt, de asemenea, transformate datorită faptului că individul se îndepărtează de familie, legând relații apropiate cu anturajul, sau în multe cazuri cu parteneri de cuplu. Aceste provocări pot avea un impact asupra individului în diferite moduri, schimbând astfel ordinea relativă a diferențelor individuale. Schimbările care apar în timpul tranziției spre maturitate au, de asemenea, și ele un interes paralel cu fazele de sfârșit ale duratei de viață. Dezvoltarea de-a lungul vieții de mijloc, de cele mai multe ori implică scăderea sănătății și a funcțiilor cognitive, precum și schimbările de roluri sociale și cele ce țin de relațiile de familie. Indivizii se retrag și uneori devin buni. Mulți indivizi suferă pierderea soților. Similar perioadei din adolescență, și această varietate de schimbări pot afecta indivizii în moduri diferite la perioade de timp diferite, astfel fiind ușor de observat declinul în consistența stimei de

sine la sfârșitul vieții. Ca și concluzie, acumulând anumite probe se sugerează faptul că stima de sine prezintă o stabilitate ridicată pe întreg timpul vieții, nivelul stabilității fiind apropiat de cel al trăsăturilor de bază ale personalității. Stima de sine este cea mai stabilă în mijlocul vieții (la maturitate), dar ea prezintă un grad apreciabil de consistență în toate fazele vieții, de la adolescență până la bătrânețe. În general, indivizii cu stimă de sine relativ crescută (sau scăzută), la o anumită fază din viața lor tind să aibă o relativă stimă de sine ridicată (sau scăzută) ca răspuns la fazele ulterioare ale vieții. Astfel, dovezile susțin concluzia ca stima de sine este un construct asemănător unei trăsături de personalitate, nu o stare efemeră care variază în mod dramatic de la o situație la o altă situație (Trzesniewski, Donnellan, Robins, 2013).

La un an distanță s-a mai făcut un studiu longitudinal care a vrut să demonstreze faptul că stima de sine este relativ stabilă, această scăzând abia după vârsta de 60 de ani. În urma rezultatelor s-a constatat faptul că se poate anticipa nivelul stimei de sine a unui individ (adică acolo unde acea persoană stă în raport cu alții) de-a lungul vieții sale. Prin urmare, în pofida afirmațiilor teoretice contrare, stima de sine nu fluctuează continuu în timp ca răspuns la cumulumul de succese și eșecuri pe care toți le întâmpinăm de-a lungul vieții. În schimb, pare că ne construim o fundație autoapreciere care este într-un mod sau altul rezistentă la acești factori externi. Luate împreună, aceste noi descoperiri sugerează că stima de sine ar trebui să fie considerată ca fiind relativ stabilă, dar în niciun caz fixă, ci mai degrabă o trăsătură cu un nivel de stabilitate comparabil cu caracteristici de bază ale personalității ca nevrotismul și extraversiunea (Orth & Robins, 2014).

1.4.3. Tipuri ale stimei de sine.

Cu toate că stima de sine este în general considerată a fi un factor major în determinarea comportamentului, există foarte puțină cercetare pe acest subiect care să-i clarifice semnificația și dinamica sa. Studii în astfel de domenii diverse, cum ar fi retragerea sarcinilor complete și incomplete, reacțiile la pericol, și răspunsurile la presiuni legate de conformitate, au ajuns la concluzia că stima de sine este o variabilă cu o contribuție semnificativă. În lipsa unei metode adecvate de determinare a stimei de sine, cu toate acestea, au existat relativ doar câteva studii directe ale acestei variabile. De aceea acest studiu a fost realizat pentru a elabora măsuri capabile să distingă între stima de sine înaltă și scăzută a subiecților, și între subiecții care sunt răspunsuri bazate pe realitatea lor sau răspunsuri defensive. În studiul de față stima de sine este definită din ambele

perspective ale subiectului, prin intermediul Self-Esteem Inventory (SEI), și din cea de observator prin evaluarea comportamentului stimei de sine pe formularul de evaluare a comportamentului (BRF). Tipurile de stimă de sine sunt apoi derivate de la diferitele combinații dintre scorurile de la SEI și BRF. Două dintre perspectivele majore ale stimei de sine, cele subiective și cele comportamentale, sunt măsurate în acest studiu, în timp ce a treia, aspectul inconștient, este în general recunoscut a fi corelat cu comportamentul. Distincția dintre stima de sine autentică și cea defensivă se bazează măsura diferențelor dintre evaluările subiective și comportamentale. În cazurile în care discrepanța este mare, experiențele persoanei sunt aparent reflectate în comportamentul lui, în timp ce mecanismele sale defensive distorsionează auto-descrierea, astfel încât seamănă foarte puțin cu ceea ce este în realitate. Corespondența dintre diferitele perspective semnifică comportamente și percepții bazate pe experiență și este în general recunoscută pentru a indica sănătatea psihologică (Coopersmith, 1959).

În psihologie, stima de sine este definită ca auto-evaluare generală a valorii unei persoane. Stima de sine implicită și explicită sunt subtipuri ale stimei de sine. Stima de sine implicită este o autoevaluare automatică, inconștientă; stima de sine explicită este o autoevaluare mai conștientă și mai reflectivă. Indiferent de tipul stimei de sine, una dintre cele mai exacte date despre acest construct este că toți oamenii au o nevoie vitală de a o menține sau de a o crește. În paralel cu această linie, poate fi de așteptat ca indivizii să se străduiască să se aut prezinte într-un mod pozitiv atât în mediul online, cât și în mediul offline. Este, de asemenea, probabil ca oamenii cu stimă de sine scăzută vor fi chiar mai dornici să se angajeze în activități online care ar putea să le crească stima de sine. Procedând astfel, acest lucru poate oferi o ieșire pentru speranța ca sinele să fie exprimat. Cu toate acestea, în ceea ce privește gestionarea impresiilor online, Kramer și Winter nu au găsit diferențe între aut prezentare și stima de sine crescută și scăzută a utilizatorilor. Aceste rezultate contradictorii justifică de ce ar trebui să se mai facă cercetări suplimentare pe subiectul aut prezentării online (Mehdizadeh & Sc, 2010).

Studiul lui Marsh (1986), oferă clar dovezi empirice despre faptul că stima de sine globală și cea specifică nu pot avea rolul de surogat, una pentru cealaltă. El a examinat relația stimei de sine a indivizilor pe 12 fațete ale sinelui până la stima de sine globală. A găsit că asociațiile au variat de la .06 până la .60 cu cele mai multe dintre acestea intrând în intervalul de la .40 până la .50. Chiar dacă acceptăm posibilitatea ca eroarea măsurii se poate să scadă corelația într-un anumit fel, astfel de corelații relativ scăzute sunt așteptate

în cazul în care stima de sine globală și cea specifică sunt legate, dar nu interschimbate. Ar putea părea evident că relația dintre judecata unei singure fațete despre sine și cea a stimei de sine globale ar depinde în mare parte de rangul acele fațete în ierarhia personală a valorilor de sine. Deși acest punct de vedere stă la baza punctului menționat anterior și a fost în mod clar evidențiat de către William James în trecut, nu toate constatările empirice susțin relevanța centralizării psihologice. Datele arată că natura și direcția acestor efecte depinde dacă este luată în considerare stima de sine globală sau cea specifică. Notele școlare, au un impact asupra stimei de sine, dacă luăm în considerare stima de sine academică, stima de sine globală sau încrederea în sine. Cu toate acestea, la nivel global, stima de sine are un efect foarte mic asupra notelor, în timp ce stima de sine specifică (academică) are un efect puternic asupra performanțelor școlare. Stima de sine, se pare că nu afectează performanța școlară, dar trebuie să fie acel tip de stima specifică. Ultima constatare este deosebit de ironică deoarece educatorii se concentrează exact pe tipul greșit de stimă, atunci când introduc intervenții de îmbunătățire performanța școlară a elevilor. Înțelegând natura și interdependențele stimei de sine specifice și globale, ar părea nu mai mult decât un simplu exercițiu academic. Încurajarea acestei distincții ar putea crește eficiența unor viitoare intervenții educaționale (Rosenberg, Schooler, Schoenbach, & Rosenberg, 1995)

O serie de perspective converg pe ideea ca persoanele cu stimă de sine crescută sunt mult mai defensivi decât alții. Coopersmith (1959) și Harder (1984), fiecare a descris un subset al stimei de sine crescute a indivizilor care demonstau stima de sine compulsivă de încredere, lăudăroasă, agresivă, defensivă. Fiecare a sugerat că opiniile pozitive ale unor astfel de indivizi ascund mai puține gânduri conștiente de îndoială și sentimente de inadaptare, care motivează comportamentele defensive. Un studiu asemănător pe stima de sine defensivă a fost descris de Horney (1937). Pe cât de interesante sunt aceste subiecte, totuși sugestia lor că stima de sine defensivă se bazează pe rămășițele inconștiente ale sentimentelor negative, care rămân în mare parte doar teoretice, susținute doar de dovezi adunate cu tehnici de interviu clinic nestandardizat și teste proiective cu validitate incertă. Mai recent, Kernis și colegii săi au acumulat mai multe cercetări care demonstrează că indivizii cu stima de sine ridicată instabilă (stima de sine globală care frecvent fluctuează ca răspuns la evenimentele zilnice), se comportă mai defensiv decât indivizii cu stima de sine ridicată, dar stabilă. Conform lui Kernis și colegilor lui, un factor care contribuie la instabilitatea stimei de sine este o dependență acută de auto-valoare față de evenimentele de zi cu zi. Astfel, opiniile pozitive despre sine care sunt instabile pot fi

deosebit de defensive. Cu toate acestea, nu este clar de ce unii indivizi au mai degrabă o stimă de sine instabilă decât una stabilă (Jordan, Spencer, Zanna, Hoshino-Browne, & Correll, 2003)

CAPITOLUL 2. METODOLOGIA CERCETĂRII

În cadrul cercetării am ales să analizez din punct de vedere cantitativ efectele psihosociale (traduse prin inteligență emoțională și stimă de sine) generate de către demersurile Coaliției pentru Familie asupra persoanelor LGBTQ+. Totodată, abordez și o analiză psihologică în vederea explicării sensului și semnificațiilor efectelor descoperite, punând accentul pe diferențele la nivelul orientării sexuale, vârstă și gen.

Am luat în considerare aceste aspecte, deoarece le-am considerat a fi relevante în tema abordată și chiar predictibile. Sunt de părere că fiecare dintre ele influențează într-o anumită măsură, modul în care indivizii fac față la anumite presiuni care vin înspre ei din partea societății și nu numai.

2.1. Obiectivele cercetării.

1. Cercetarea de față își propune să surprindă efectele generate de demersurile Coaliției pentru Familie asupra inteligenței emoționale la persoanele LGBTQ+.

2. Celălalt obiectiv al cercetării presupune surprinderea efectelor generate de demersurile Coaliției pentru Familie asupra stimei de sine la persoanele LGBTQ+.

2.2. Ipotezele cercetării.

Conform obiectivelor prezentate mai sus, s-au stabilit următoarele ipoteze:

Ipoteze principale:

H1: Presupunem că acțiunile întreprinse de Coaliția pentru Familie au un impact negativ asupra inteligenței emoționale la persoanele LGBTQ+.

H2: Presupunem că acțiunile întreprinse de Coaliția pentru Familie au un impact negativ asupra stimei de sine la persoanele LGBTQ+.

Ipoteze secundare:

H3: Presupunem că există o corelație pozitivă între inteligența emoțională și sociabilitate.

H4: Presupunem că există o corelație pozitivă între inteligență emoțională și dominanță.

H5: Presupunem că există o corelație pozitivă între inteligență emoțională și acceptare de sine.

2.3. Eșantion și eșantionare

Eșantionarea a fost realizată în conformitate cu normele metodologice de construcție a eșantionului. Înainte de începerea completării chestionarelor, subiecților li s-au prezentat obiectivele cercetării, li s-au explicat variabilele testate și li s-a transmis faptul că răspunsurile lor au caracter confidențial și că se pot retrage din cercetare în orice moment.

Întrucât în cadrul studiului meu au existat două măsurători, am avut de asemenea două loturi de respondenți, care au fost selectați pe anumite criterii. În continuare voi prezenta pe rând fiecare eșantion.

Eșantion 1:

În primul caz, subiecților li s-au prezentat criteriile de selecție pentru participarea la studiu și anume: să facă parte din comunitatea LGBTQ+ , adică să aibă o orientare sexuală alternativă (homosexuală, bisexuală, asexuală, sau în cazul persoanelor transsexuale, heterosexuală), și să aibă anumite informații de bază despre activitatea Coaliției pentru Familie. Li s-a comunicat de la bun început că testarea va avea loc din nou peste o săptămână, de data aceea cu alte criterii.

Eșantionarea a fost nerandomizată, subiecții fiind extrași pe bază de voluntariat din mediul online, fie cunoștințe personale, fie prin intermediul grupurilor LGBT de pe rețeaua de socializare Facebook, și chiar și de pe rețeaua Instagram.

Numărul eșantionului a fost de 110 subiecți, dintre care patru s-au declarat a fi nonbinari (adică nu se identifică cu niciun gen), 73 de bărbați, 29 de femei, trei bărbați transsexuali și o femeie transsexuală. În ceea ce privește orientarea sexuală, 19 subiecți au o orientare bisexuală, 75 au o orientare homosexuală, 10 au o orientare heterosexuală, 4 persoane au o orientare pansexuală (este o orientare sexuală care se traduce prin capacitatea de a simți atracție sexuală și romantică față de orice individ, indiferent de sexul biologic și de identitatea de gen a acestuia), și 2 s-au declarat a fi queer (termen folosit pentru a se referi la toate persoanele care nu se conformă structurii heteronormative-cisgen).

Eșantion 2:

În cel de-al doilea caz, teoretic ar fi trebuit să fie același lot de subiecți, întrucât studiul meu este unul longitudinal la bază, care dorea să surprindă anumite efecte pe aceeași subiecți în două perioade de timp diferite. Însă, doar 21 de subiecți din lotul precedent au completat și a doua oară, restul fiind subiecți noi. Astfel în cel de-al doilea lot au participat 65 de subiecți: 49 de bărbați, 13 femei, 2 nonbinari și un bărbat transsexual. Legat de orientarea sexuală, 12 au orientare bisexuală, 3 au orientare heterosexuală, 47 au o orientare homosexuală, 2 subiecți au orientare pansexuală și unul s-a declarat a fi queer.

Criteriul de selecție în acest caz a fost faptul că această aplicare trebuia să fie a doua lor aplicare, însă criteriul nu a fost respectat în totalitate. De asemenea selecția a fost nerandomizată și tot prin intermediul rețelelor sociale ca și în primul caz.

2.4 Operaționalizarea variabilelor

Variabila independentă: o constituie demersurile Coaliției pentru Familie, adică acele acțiuni întreprinse care reprezintă un atac în mod direct sau indirect la adresa persoanelor care fac parte din comunitatea LGBTQ+. Printre cele mai importante acțiuni ale Coaliției, trebuie amintită strângerea celor 3 milioane de semnături pentru schimbarea definiției căsătoriei din Constituția României, prilej prin care s-au adus contraargumente împotriva dreptului persoanelor LGBTQ+ la căsătorie și chiar la orice forma de uniune legală.

Variabila dependentă: este reprezentată de impactul psihosocial. Am ales să traduc acest impact psihosocial prin inteligență emoțională întrucât aceasta ghidează gândirea și comportamentele pe care le manifestăm în societate, dar și prin stimă de sine care, de asemenea, joacă un rol în ghidarea comportamentelor. Această stimă de sine, la rândul ei am tradus-o prin intermediul a trei scale care măsoară dominanța, sociabilitatea și acceptarea de sine.

2.5. Instrumente

În cazul evaluării s-a folosit tehnica anchetei prin chestionar. S-au folosit două instrumente deja consacrate. Pentru evaluarea inteligenței emoționale, s-a folosit scala Friedman pentru maturitate emoțională, iar în cazul stimei de sine am extras trei scale din California Psychological Inventory (CPI).

Scala Friedman măsoară nivelul inteligenței emoționale. Este disponibilă în mediul online și este formată din 25 de întrebări la care se poate răspunde doar cu „da” sau „nu”. Scorarea se realizează prin însumarea punctajelor obținute la cele 25 de întrebări, fiecare întrebare având un scor de la 0 la 10 puncte. Punctajul obținut se împarte la 25 și astfel există mai multe trepte care arată nivelul inteligenței emoționale (Demeter, Costea, & Rusu, 2016).

CPI este unul dintre cele mai puternice teste psihometrice pentru evaluarea personalității umane, adulte, normale. Este folosit pe scară largă într-o multitudine de situații și scenarii de la utilizări cvasi-clinice și de adaptabilitate socială până la activități ce țin de domeniul organizațional ca selecția de personal, analiza aptitudinilor de leadership etc. În cazul de față au fost extrase trei scale din prima grupă care indică mai ales dimensiunile personalității ce intervin în afirmarea persoanei, siguranța de sine, imaginea de sine și adecvarea interpersonală (Gyomber, Lenart, Kovacs, 2013).

Este de menționat faptul că ambele teste au fost date spre aplicare în mediul online prin intermediul serviciului „Google Forms”.

2.6. Modelul și procedura cercetării.

Modelul cercetării este de tip nonexperimental, întrucât pentru investigarea ipotezelor nu era necesară o intervenție a cercetătorului, deoarece obiectivele studiului pot fi atinse prin investigație psihologică, adică prin aplicarea de chestionare. De asemenea, modelul cercetării este de tip longitudinal, pentru că s-a dorit evidențierea unor schimbări la anumite nivele (la nivelul inteligenței emoționale și la nivelul stimei sine) în două perioade de timp diferite.

Testarea propriu-zisă s-a realizat în intervalul 18.04.2018-08.05.2018 în mediul online prin intermediul serviciului „google forms”. Linkul spre chestionare a fost distribuit pe diferite grupuri de pe rețeaua de socializare Facebook în principiu, dar și pe Instagram și mesaje private către cunoscuți.

Prima aplicare a fost însoțită de explicații cu privire la obiectivele cercetării, detalii generale despre ceea ce testează chestionarele folosite, dar și de indicații de cum ar trebui să fie completate acestea. Un detaliu foarte important pe care le-am transmis să-l ia în vedere în momentul completării chestionarelor a fost faptul că aceștia trebuia să răspundă la chestionare luând în calcul ce răspunsuri ar fi dat în urmă cu aproximativ 4-5 ani, când Coaliția pentru Familie încă nu era atât de mediatizată și strângerea celor 3

milioane de semnături nu era încă demarată. Totodată le-am spus că aceste chestionare vor trebui să fie completate pentru o a doua oară la un interval de o săptămână după prima aplicare, de această dată răspunzând la chestionare cu răspunsuri pe care le dau în prezent având în vedere acțiunile întreprinse de către Coaliția pentru Familie (strângerea celor 3 milioane de semnături, presiuni asupra guvernului pentru susținerea referendumului etc).

A doua aplicare a decurs în mare parte la fel, cu diferența că am specificat faptul că de data aceasta pot aplica doar acele persoane care au aplicat deja o dată. Am completat prin a relua faptul că rezultatele celei de-a doua aplicări trebuie să fie cele din prezent, având în vedere acțiunile întreprinse de Coaliția pentru Familie și cum i-au făcut pe aceștia să se simtă.

Ulterior, datele au fost descărcate și introduse în SPSS (Statistical Package for Social Sciences), lucru care a permis mai departe analiza variabilelor în vederea investigării obiectivelor cercetării.

CAPITOLUL 3. REZULTATELE CERCETĂRII

3.1 Precizarea și analizarea datelor

După cum a fost spus și anterior, răspunsurile obținute au fost introduse în SPSS, unde au fost cuantificate în cifre, înregistrare sub diferite variabile, iar mai apoi procesate statistic. Răspunsurile la scala de inteligența emoțională au fost cotate conform indicațiilor venite odată cu scala, suma răspunsurilor totale a fost împărțită la 25 și astfel s-a obținut un nou scor. Chestionarul de stimă de sine format din cele trei scale, respectiv scala de dominanță, sociabilitate și acceptare de sine, avea ca opțiune de răspunsuri posibilitatea de a alege între „adevărat” sau „fals”, astfel că un răspuns adevărat = 1, iar un răspuns fals = 0. Întrucât au existat două aplicări, și deci, două eșantioane, acestea s-au separat în funcție de data de aplicare într-o variabilă numită APL(aplicare), scorată cu 1 = aplicarea 1 și 2 = aplicarea 2. Cu toate acestea, au existat 21 de subiecți care au participat la ambele aplicări, aceștia primind un ID specific pentru a li se putea aplica mai târziu testul nonparametric pentru două eșantioane dependente.

În urma delimitării celor două eșantioane, au fost create patru variabile noi. Aceste variabile reprezintă suma scorurilor obținute de fiecare subiect în parte la cele 4 scale. Astfel avem variabila IE_SCOR (pentru scorul obținut la scala inteligenței emoționale), variabila DOMINANTA, variabila SOCIABIL și variabila ACCEPTARE. S-a introdus de asemenea și variabile care țineau seama de vârstă, gen și orientare sexuală.

Pentru cei 21 de subiecți care au participat la ambele testări s-a creat o bază de date distinctă, acolo fiecare variabilă care reprezintă scorul total la o scală, fiind dublata astfel: IE_SCOR_1 (pentru aplicarea 1), IE_SCOR_2(pentru aplicarea 2) etc.

Fiecare ipoteză a fost verificată prin intermediul testelor statistice. Astfel, pentru H1 și H2, problema a fost pusă din două perspective. Prima dată a fost aplicat testul t pentru eșantioane independente, acest lucru fiind valid pentru acei subiecți care au participat la câte o singură aplicare, iar pentru cei 21 de subiecți care au participat la ambele aplicări, a fost folosit testul Wilcoxon pentru eșantioane dependente. Pentru H3, H4 și H5 s-a folosit Corelația Pearson.

Inițial a fost aplicată o statistică descriptivă în funcție de variabila APL, unde s-a dorit să se vadă anumite frecvențe statistice în funcție genul și orientarea sexuală a subiecților. La prima aplicare eșantionul este format din 110 subiecți astfel: 66,4% bărbați, 26,4% femei, 3,6% nonbinari, 2,7% bărbați transsexuali și 0,9% femei transsexuale.

Gen-Aplicare 1					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Agender	1	,9	,9	,9
	Bărbat	73	66,4	66,4	67,3
	Femeie	29	26,4	26,4	93,6
	Non binar	2	1,8	1,8	95,5
	non-binar	1	,9	,9	96,4
	Trans bărbat	3	2,7	2,7	99,1
	Trans femeie	1	,9	,9	100,0
	Total	110	100,0	100,0	

Din punct de vedere al orientării sexuale, datele se prezintă astfel: 17,3% bisexuală, 9,1% heterosexuală, 68,2% homosexuală, 3,6% pansexuală, 1,8% queer.

Orientare-Aplicare 1					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Bisexuală	19	17,3	17,3	17,3
	Gay	1	,9	,9	18,2
	Heterosexuală	10	9,1	9,1	27,3
	Homosexuală	74	67,3	67,3	94,5
	Pansexuala	1	,9	,9	95,5
	Pansexuala	3	2,7	2,7	98,2
	Queer	1	,9	,9	99,1
	Queer	1	,9	,9	100,0
	Total	110	100,0	100,0	

În cadrul celei de-a doua aplicări, eșantionul a fost format din 65 de subiecți, dintre care 75,4% bărbați, 20% femei, 3,1% nonbinari și 1,5% bărbați transsexuali.

Gen-Aplicare 2					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Bărbat	49	75,4	75,4	75,4
	Femeie	13	20,0	20,0	95,4
	Non binar	2	3,1	3,1	98,5
	Trans bărbat	1	1,5	1,5	100,0
	Total	65	100,0	100,0	

La nivelul orientării sexuale s-au înregistrat următoarele date: 18,5% bisexuală, 4,6% heterosexuală, 72,3% homosexuală, 3% pansexuală. 1,5% queer.

Orientare-Aplicare 2					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Bisexuală	12	18,5	18,5	18,5
	Heterosexuală	3	4,6	4,6	23,1
	Homosexuală	47	72,3	72,3	95,4
	Pansexuala	1	1,5	1,5	96,9
	Pansexuală	1	1,5	1,5	98,5
	Queer	1	1,5	1,5	100,0
	Total	65	100,0	100,0	

3.1.1 Testarea ipotezelor

Datele obținute în urma aplicării procedurilor statistice de testare necesare studiului, adică Testul T pentru eșantioane independente, Testul Wilcoxon pentru două eșantioane dependente și Corelația Pearson au indicat acceptarea sau respingerea ipotezelor cercetării. Conform procedurii aplicate, o ipoteză a fost acceptată dacă sig. a avut o valoare mai mică decât cea necesară ($\text{sig} < 0.5$), în caz contrar este acceptată ipoteza de nul.

Analizând prima ipoteză principală a cercetării din perspectiva Testului t pentru eșantioane independente, H1: *Presupunem că acțiunile întreprinse de Coaliția pentru*

Familie au un impact negativ asupra inteligenței emoționale la persoanele LGBTQ+, observăm că rezultatul testului ($\text{sig} > 0.05$), respinge ipoteza cercetării și confirmă ipoteza de nul. Din perspectiva testului Wilcoxon, rezultatul obținut ($p > 0.05$), respinge, de asemenea, ipoteza cercetării și confirmă ipoteza de nul.

Analizând cea de-a doua ipoteză principală a cercetării din perspectiva Testului t pentru eșantioane independente, H2: *Presupunem că acțiunile întreprinse de Coaliția pentru Familie au un impact negativ asupra stimei de sine la persoanele LGBTQ+,* observăm că rezultatul testului ($\text{sig} > 0.05$), respinge ipoteza cercetării și confirmă ipoteza de nul. Din perspectiva testului Wilcoxon, rezultatul obținut ($p > 0.05$), respinge, de asemenea, ipoteza cercetării și confirmă ipoteza de nul.

Analizând prima ipoteză secundară a cercetării H3: *Presupunem că există o corelație pozitivă între inteligența emoțională și sociabilitate,* observăm că rezultatul corelației Pearson ($p < 0.05$) permite respingerea ipotezei de nul și confirmarea ipotezei cercetării.

Analizând a doua ipoteză secundară a cercetării H4: *Presupunem că există o corelație pozitivă între inteligență emoțională și dominanță,* observăm că rezultatul corelației Pearson ($p < 0.05$) permite respingerea ipotezei de nul și confirmarea ipotezei cercetării.

Analizând ultima ipoteză secundară a cercetării H5: *Presupunem că există o corelație pozitivă între inteligență emoțională și acceptare de sine,* observăm că rezultatul corelației Pearson ($p > 0.05$) respinge ipoteza cercetării și acceptă ipoteza de nul.

Astfel rezultatele indică faptul că ipotezele principale 1 și 2 și ultima ipoteză secundară, ipoteza 5, nu întrunesc condiția de acceptare, având un $\text{sig} > 0.05$, dar ipotezele secundare 3 și 4 au un sig confirmat de SPSS, indicând o corelație pozitivă între variabilele testate.

3.1.2 Interpretarea rezultatelor

Argumentele relevante pentru care H1 și H2 au fost respinse sunt că o mare parte din subiecți fac parte din asociații care luptă pentru drepturile LGBT, și astfel aceștia sunt mult mai rezistenți la factorii conflictuali din exterior, datorită capacității lor de a lucra într-un mediu dinamic și care implică de la sine un caracter puternic. Totodată majoritatea erau din mediul urban, unde în mod normal rata homofobiei este mai redusă față de mediul rural, și astfel impactul Coaliției pentru Familie este, de asemenea mai redus.

Argumentele pentru care H3 și H4 au fost confirmate sunt că există mai multe studii care demonstrează o corelație pozitivă între inteligența emoțională și stima de sine, în cazul de față a anumitor fațete ale personalității care reprezintă subscale ale stimei de sine. Atât inteligența emoțională, cât și stima de sine au un rol în determinarea modului de a gândi și de a acționa, ele modelând comportamentele pe care indivizii le manifestă în societate. Astfel putem spune că sunt două variabile interdependente, acționând împreună.

Argumentele pentru care H5 a fost respinsă sunt că aceasta nu a obținut un coeficient de fidelitate Cronbach Alpha foarte bun, acest lucru punând la îndoială fidelitatea scalei și mai departe corelația acesteia cu variabila propusă. Cu toate acestea, ea a obținut o corelație pozitivă cu celelalte două scale menite să măsoare stima de sine, deci putem spune că cele trei scale funcționează împreună pentru obiectivul stabilit.

3.2. Limite

Una dintre cele mai importante limite care a fost observată pe parcursul derulării cercetării a fost selecția eșantionului. Deși aceasta a fost nerandomizată, criteriile de selecție au fost insuficiente pentru o selecție eficientă, cel mai probabil cauza principală fiind faptul că s-a realizat online, unde mediul de evaluare de cele mai multe ori este relativ superficial. Din cauza selecției am fost nevoit să schimb aproximativ întreagă structură a modelului cercetării, deoarece studiul meu la bază era de tip longitudinal, dar subiecții din prima aplicare nu au mai completat și în cea de-a doua aplicare, decât în număr foarte mic, fapt ce m-a obligat să aplic un test neparametric.

O altă limită o reprezintă instrumentele de cercetare. Scala inteligenței emoționale se poate găsi pe internet foarte ușor, deoarece este deschisă publicului larg, ceea ce o face mai puțin validă întrucât datele de interpretare pot fi citite de oricine. De asemenea, numărul itemilor este relativ mic, iar fidelitatea testului poate fi afectată din această cauză. Scalele extrase din CPI pentru evaluarea stimei de sine nu au fost luate în totalitate. Grupa de scale este formată din 6 scale, dar am ales doar trei care mi s-au părut mai relevante pentru ceea ce doream să urmăresc, dar și pentru că dacă le-aș fi luat pe toate, aș fi obținut o scală cu un număr de itemi mult prea mare, itemi care de cele mai multe ori se repetau de la o scală la cealaltă, și astfel plictiseau subiectul în momentul aplicării, iar timpul de lucru ar fi fost mult prea mare.

O altă limită legată de testare a fost faptul că la prima testarea li s-a cerut subiecților să dea răspunsuri pe care le-ar fi dat în urmă cu 4-5 ani, atunci când Coaliția pentru Familie nu era atât de mediatizată, și acest lucru are o marjă de eroare destul de ridicată, întrucât oamenilor le este greu să se pună în pielea lor în urmă cu un an, astfel că pe măsură ce intervalul de timp este mai crescut, pe atât de dificil este să îți aduci aminte de modul în care ai fi răspuns în anumite situații.

O altă limită a studiului este însăși tema abordată, întrucât reprezintă un subiect tabu în societatea noastră și foarte multe persoane au ales să nu se implice din cauza unor eventuale urmări care ar exista, cu toate că răspunsul acestora ar fi fost unul confidențial. Multe persoane nu au înțeles obiectivul cercetării și trebuința acesteia pentru societate, și astfel au refuzat vehement, ba chiar au criticat subiectul studiului.

De asemenea, o altă limită importantă o reprezintă cantitatea de informații despre comunitatea LGBTQ+ din România. Mi-a fost aproape imposibil să găsesc ceva specific pe acest subiect, iar literatura de specialitate este aproape inexistentă. De aceea, în cadrul cercetării am foarte multe informații, în mare parte din Statele Unite ale Americii, și din anumite țări din Europa.

3.3. Direcții viitoare

Pe măsură ce am lucrat la această temă, am început să fiu din ce în ce mai pasionat de modul în care persoanele din comunitatea LGBTQ+ din România fac față provocărilor zilnice la care sunt supuse din cauza actelor de homofobie, mișcărilor care vor să îi izoleze într-o anumită măsură din punct de vedere social, și per total de cum resimt ei viața ca persoană dintr-o minoritate sexuală într-o societate heterosexistă.

Mi-am dat seama că pentru aceste persoane este cumva o luptă continuă, în primul rând chiar cu ei înșiși, deoarece rata homofobiei internalizate este aproximativ în concordanță cu rata homofobiei la nivel de societate. Însă, de cele mai multe ori aceste lucruri nu sunt conștientizate și astfel, indivizii duc o viață dublă, cumulează tot felul de frustrări și sunt incapabili să realizeze care este cauza.

Pe viitor, dacă o să reușesc să intru la programul de master PEU (Psihoterapie Experiențială Unificatoare), îmi doresc să dezvolt tema studiului la nivel de practică sub forma ședințelor de psihoterapie individuală, sau de ce nu, chiar de grup. Consider că o abordare față în față este incomparabil mai eficientă decât cea sub formă de anchetă prin utilizarea chestionarelor, din mai multe motive: posibilitatea analizării limbajului

nonverbal, controlul asupra variabilelor care pot interveni în procesul terapeutic, surprinderea unor reacții la diferiți stimuli, probabilitatea insight-urilor, multitudinea tehnicilor care pot fi abordate în vederea cunoașterii de sine și nu numai etc.

De asemenea, o altă soluție pentru subiectul homofobiei internalizate o poate reprezenta și organizarea de diferite conferințe sau workshop-uri, mai ales în cadrul liceelor, acolo unde nu există o educație pe această arie și informațiile cunoscute de către adolescenți sunt de cele mai multe ori eronate sau superficiale. Tot din acest punct de vedere, liceele vizate ar fi mai mult cele din mediul rural pentru că acolo accesul la informație este mult mai redus, și totodată a fost demonstrat științific în mai multe studii că rata homofobiei este mai ridicată în mediul rural comparativ cu mediul urban.

Totodată este necesară aprofundarea studiului pe un eșantion mai vast și prin intermediul unor instrumente mai complexe care să poată genera o serie de rezultate care să acopere mai multe arii ale personalității umane. Pot să spun că îmi doresc acest lucru, deoarece am rămas profund dezamăgit de numărul mic de studii științifice realizate pe subiectul LGBT din România.

În urma exemplelor menționate, se poate observa faptul că acest studiu reprezintă o punte de plecare pentru multe proiecte care să-i aprofundeze descoperirile și care să vină cu completări la ceea ce a fost deja studiat. Cu siguranță, voi continua să merg pe acest subiect și în viitor, deoarece mi-a trezit un spirit de activism în mine, de care nu eram conștient până acum și pe care vreau să-l folosesc de acum înainte.

CAPITOLUL 4. CONCLUZII ȘI APRECIERI FINALE

În această parte doresc să vorbesc despre concluziile extrase în urma derulării studiului, despre probleme întâmpinate, dar și despre ce am învățat și cum m-a dezvoltat munca depusă în vederea finalizării lui.

Deși ambele ipoteze ale cercetării au fost respinse din pricina faptului că rezultatele statistice nu au fost conform condiției de acceptare, cu toate acestea s-au evidențiat anumite diferențe între grupuri, atât în cazul grupurilor independente, cât și în cazul grupurilor dependente, diferențe care din punctul meu de vedere, ar fi putut să fie semnificativ statistice, dacă eșantioanele ar fi fost mult mai extinse și ca număr, dar și ca diversitate de gen și orientare sexuală. Cu toate că în studiul meu am folosit doar ancheta prin chestionar, am lăsat cale liberă subiecților de a mă contacta în caz că au anumite confuzii, întrebări sau curiozități în legătură cu studiul propus. Din discuția cu aceștia, taberele se împărțeau relativ în două direcții opuse. O parte dintre subiecți spuneau că odată cu demararea strângerii celor trei milioane de semnături și toate celelalte acțiuni menite să sprijine un eventual referendum, au devenit mai închiși, încearcă să fie cât se poate de discreți cu privire la orientarea lor sexuală, mai pe scurt spus, își ascund această parte a personalității lor. În partea opusă, sunt persoane care au fost impulsionate de aceste situații, astfel că aceste persoane s-au înscris în diferite asociații care luptă pentru drepturile omului, sau pur și simplu au devenit mai vizibile din punct de vedere al orientării sexuale.

Astfel, se pot observa două direcții, sau mai bine spus două efecte relativ opuse pe care demersurile Coaliției pentru Familie le are asupra persoanelor LGBTQ+. Cu toate acestea, există și o a treia situație, atunci când persoanele nu resimt absolut nimic, sunt indiferente la aceste presiuni din varii motive ca: „Oricum vreau să mă mut din România”, „Nu m-a afectat cu nimic pentru că întotdeauna am făcut ce am vrut, indiferent de ce se întâmplă în jurul meu”, „Doar persoanele importante știu de orientarea mea, restul oricum nu trebuie să afle”, „Nu te-ai obișnuit că așa e în România?!”etc.

O altă concluzie importantă a fost că persoanele din comunitatea LGBTQ+ au devenit din ce în ce mai unite, sunt dornice să ajute atunci când vine vorba de un bine comun (bine care se răsfânge asupra întregii comunități), și în mod ironic Coaliția pentru Familie a făcut foarte multă publicitate comunității, publicitate negativă ce-i drept, dar chiar și așa acest lucru a dus la creșterea vizibilității persoanelor LGBTQ+.

De asemenea, și în presă au tot apărut diferite știri pe acest subiect, uneori imparțiale, altele care țineau partea comunității, lucru care este extrem de surprinzător pentru o țară destul de religioasă (86,45% din populație se declară creștin-ortodoxă), unde influența bisericii este destul de mare și de evidentă.

Din punct de vedere al problemelor întâmpinate, singura situația care m-a pus în dificultate a fost lipsa de seriozitate a eșantionului în cea de-a doua aplicare, fapt care m-a pus să regândesc întreaga structura a cercetării, dar soluția găsită a fost mai mult decât buna, și chiar mi-a oferit mai multe perspective de analiză a datelor și de interpretare a acestora.

Cu toate că ipotezele cercetării nu mi-au fost confirmate, sunt foarte mândru de ceea ce am reușit să realizez prin intermediul acestui studiu, mai ales pentru că este o temă originală, o temă de actualitate, o temă muncită, care în mod sigur poate fi replicată și îmbunătățită din anumite puncte de vedere. Am reușit să cumulez multe informații care mi-au dezvoltat aspecte ale personalității care țin de empatie, ascultare activă, deschidere, și totodată mi-a distrus multe dintre prejudecățile și stereotipurile pe care le aveam în mod inconștient despre persoanele din comunitatea LGBTQ+.

CAPITOLUL 5. BIBLIOGRAFIE

- Altman, D., Aggleton, P., Williams, M., Kong, T., Reddy, V., Harrad, D., Parker, R. (2012). Men who have sex with men: stigma and discrimination. *The Lancet*, 380(9839), 439–445.
- Bacon, A. M., Lenton-Maughan, L., & May, J. (2018). Trait emotional intelligence and social deviance in males and females. *Personality and Individual Differences*, 122, 79-86. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2017.10.015>
- Balthazart, J. (2011). Minireview: Hormones and Human Sexual Orientation. *Endocrinology*, 152(8), 2937-2947. <https://doi.org/10.1210/en.2011-0277>
- Brown, J. D. (2014). Self-esteem and self-evaluation: Feeling is believing. *Psychological perspectives on the self*, 4(8), 27-58.
- Cass, V. (1979). Homosexual identity formation: A theoretical model. *Journal of Homosexuality*, 4 (3), 219-235.
- Castillo, R., Salguero, J. M., Fernández-Berrocal, P., & Balluerka, N. (2013). Effects of an emotional intelligence intervention on aggression and empathy among adolescents. *Journal of Adolescence*, 36(5), 883-892. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2013.07.001>
- Ceuță, E. (2013). *Sociologia Familiei din Perspectivă Creștină*. Editura Universității din București.
- Colman, A. (2015). *A Dictionary of Psychology*.
- Coopersmith, S. (1959). A method for determining types of self-esteem. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 59(1), 87-94. <https://doi.org/10.1037/h0048001>
- Cramer, D. W., & Roach, A. J. (1988). Coming Out to Mom and Dad:: A Study of Gay Males and Their Relationships with Their Parents. *Journal of Homosexuality*, 15(3-4), 79-92. https://doi.org/10.1300/J082v15n03_04

D'Augelli, Anthony R. (1994). "Identity Development and Sexual Orientation: *Toward a Model of Lesbian, Gay, and Bisexual Development.*"

Demeter, E., Costea, I., & Rusu, A. S. (2016). Emotional Maturity, Self-Esteem and Attachment Styles: Preliminary Comparative Analysis Between Adolescents with and without Delinquent Status.

Dhani, P., & Sharma, T. (2016). *Emotional Intelligence, History, Models and Measures* (Vol. 5).

Ebels, P. (2012, iunie 28). *Anti-gay lobby in Brussels linked to US neocons*. Citit de la: <https://euobserver.com/>

Faltas, I. (2017). *Three Models of Emotional Intelligence*.

Foarță, C. (2017, iunie 15). *Cum vrea cea mai puternică organizație din spatele Coaliției pentru Familie să schimbe România*. Citit de la: <https://www.vice.com/>

Galupo, M. P., Mitchell, R. C., Gryniewicz, A. L., & Davis, K. S. (2014). Sexual Minority Reflections on the Kinsey Scale and the Klein Sexual Orientation Grid: Conceptualization and Measurement. *Journal of Bisexuality*, 14(3-4), 404-432.
<https://doi.org/10.1080/15299716.2014.929553>

Godeanu, A.S. (2015). *Manual de Psihologia Cuplului și a Familiei*. București: Editura SPER

Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence: Why it can matter more than IQ*. New York: Bantam Books.

Gyomber, N., Lenart, A., & Kovacs, K. (2013). Differences between personality characteristics and sport performance by age and gender. *Acta Facultatis Educationis Physicae Universitatis Comenianae*, 1(3/2), 5-15.

Harms, P. D., & Credé, M. (2010). Emotional Intelligence and Transformational and Transactional Leadership: A Meta-Analysis. *Journal of Leadership & Organizational Studies*, 17(1), 5-17. <https://doi.org/10.1177/1548051809350894>

- Jordan, C. H., Spencer, S. J., Zanna, M. P., Hoshino-Browne, E., & Correll, J. (2003). Secure and Defensive High Self-Esteem. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(5), 969-978. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.85.5.969>
- Luhtanen, R., & Crocker, J. (1992). A collective self-esteem scale: Self-evaluation of one's social identity. *Personality and social psychology bulletin*, 18(3), 302-318.
- Macarie, A., & Constantin, T. (2008). Stima de sine - intre normalitate și trăsătură accentuată.
- Marguerite Johnson, Terry Ryan (2005). Sexuality in Greek and Roman Society and Literature: *A Sourcebook*. Abingdon: Routledge. p. 4.
- Mattingly, V., & Kraiger, K. (2018). Can emotional intelligence be trained? A meta-analytical investigation. *Human Resource Management Review*.
<https://doi.org/10.1016/j.hrmr.2018.03.002>
- McDonald, G. J. (1982). Individual Differences in the Coming Out Process for Gay Men:: Implications for Theoretical Minds. *Journal of Homosexuality*, 8(1), 47-60.
https://doi.org/10.1300/J082v08n01_05
- Molnar, I.E.(2015). *Teză de doctorat: Identitatea de tip homosexual : mecanisme, dinamică și intervenție terapeutică unificatoare*.
- Mehdizadeh, S., & Sc, B. (2010). Self-Presentation 2.0: Narcissism and Self-Esteem on Facebook.
- Newcomb, M. E., & Mustanski, B. (2010). Internalized homophobia and internalizing mental health problems: A meta-analytic review. *Clinical Psychology Review*, 30(8), 1019-1029. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2010.07.003>
- Newman, B., & G Muzzonigro, P. (1993). *The effects of traditional family values on the coming out process of gay male adolescents* (Vol. 28).

- Orth, U., & Robins, R. W. (2014). The Development of Self-Esteem. *Current Directions in Psychological Science*, 23(5), 381-387.
<https://doi.org/10.1177/0963721414547414>
- Punia, N., Dutta, D. J., & Sharma, D. Y. (2015). Emotional Intelligence: A Theoretical framework, 6(5), 40.
- Roco, M. (2004). *Creativitate și inteligența emoțională*. Polirom.
- Roland Doron, Francois Parot, (2006). *Dicționar de psihologie*. București: Humanitas.
- Rosenberg, M., Schooler, C., Schoenbach, C., & Rosenberg, F. (1995). Global Self-Esteem and Specific Self-Esteem: Different Concepts, Different Outcomes. *American Sociological Review*, 60(1), 141. <https://doi.org/10.2307/2096350>
- Rusu, P.-P., & Turliuc, M.-N. (2011). Religiosity And Family Functionality in Romanian Orthodox Religion. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 30, 542-546.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.10.106>
- Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). Emotional Intelligenec.
- Schiraldi, G. R. (2016). *The self-esteem workbook*. New Harbinger Publications.
- Sigmund, F. (2016). *Opere esențiale, vol. 5—Studii despre sexualitate*. Trei (PublishDrive).
- Sharma, R. R. (2008). Emotional Intelligence from 17th Century to 21st Century: Perspectives and Directions for Future Research. *Vision: The Journal of Business Perspective*, 12(1), 59-66. <https://doi.org/10.1177/097226290801200108>
- Stoica, I., Oana, C., & Angelica, H. (2013). Correlative study between self-esteem and social conformism at young.
- Strauss, V. (2013). Howard Gardner: ‘Multiple intelligences’ are not ‘learning styles’.
- Trzesniewski, K. H., Donnellan, M. B., & Robins, R. W. (2013). Development of self-esteem. *Self-esteem*, 60-79.

Ugoani, J. N. N., Amu, C. U., & Kalu, E. O. (2015). Dimensions of Emotional Intelligence and Transformational Leadership: A Correlation Analysis. *Independent Journal of Management & Production*, 6(2). <https://doi.org/10.14807/ijmp.v6i2.278>

Viski, V. (2017 iunie 13). *Un referendum cât o țară. Cazul Slovacia*. Citit de la: <http://adevarul.ro/>

Walsh, F. (2013). Religion and spirituality: A family systems perspective in clinical practice. În K. I. Pargament, A. Mahoney, & E. P. Shafranske (Ed.), *APA handbook of psychology, religion, and spirituality (Vol 2): An applied psychology of religion and spirituality*. (pp. 189-205). Washington: American Psychological Association.

<https://doi.org/10.1037/14046-009>

Zysberg, L. (2018). Emotional intelligence, anxiety, and emotional eating: A deeper insight into a recently reported association? *Eating Behaviors*, 29, 128-131.

<https://doi.org/10.1016/j.eatbeh.2018.04.001>

CAPITOLUL 6. ANEXE

6.1. Chestionar Inteligență Emoțională (Scala Friedmann).

Nr.	Item	pct.	DA	NU	pct.
1.	Mă descurajez destul de ușor și am stări și momente, crize ocazionale de deprimare.	11	Da	Nu	21
2.	Îmi place să fiu „pus la punct” cu îmbrăcămintea și mă bucur când reușesc să atrag atenția asupra mea cu îmbrăcămintea și cu manierele mele.	7	Da	Nu	20
3.	Sunt stăpân pe mine și cu „sânge rece” în situații neprevăzute și periculoase.	26	Da	Nu	7
4.	Sunt înclinat să fiu foarte iritabil și rigid (dogmatic, căpos) când susțin o părere împotriva unei opoziții puternice.	12	Da	Nu	30
5.	Solitudinea îmi este agreabilă. Îmi place să fiu singur/ă.	40	Da	Nu	8
6.	Spun adesea lucruri pe care apoi le regret.	10	Da	Nu	20
7.	Relațiile cu familia mea sunt pașnice și armonioase.	31	Da	Nu	9
8.	Mă simt adesea rănit de acțiunile și cuvintele altora.	11	Da	Nu	20
9.	Sunt gata să admit că am greșit când îmi dau seama de asta.	26	Da	Nu	10
10.	Sunt înclinat să dau vina pe alții pentru greșelile și erorile mele.	7	Da	Nu	26
11.	Mă plasez eu însumi primul printre aproape toate rudele mele.	6	Da	Nu	25
12.	Nutresc gândul că nu am noroc în viață.	11	Da	Nu	29
13.	Sunt înclinat să trăiesc peste mijloacele mele.	13	Da	Nu	26
14.	Am un accentuat simț de inferioritate sau o lipsă de încredere în mine pe care încerc s-o ascund.	7	Da	Nu	25
15.	Sunt înclinat să plâng când asist la o piesă de teatru sau film emoționant.	5	Da	Nu	30
16.	Micile supărări mă fac să îmi ies din fire.	11	Da	Nu	28
17.	Sunt înclinat să impresionez cu superioritatea mea pe alții.	7	Da	Nu	25
18.	Sunt dominator, îmi place să mă afirm față de alții.	12	Da	Nu	30
19.	Aproape întotdeauna caut să câștig simpatia altora.	7	Da	Nu	24
20.	Sunt furios când am neazuri sau neplăceri.	5	Da	Nu	20
21.	Sunt stăpânit de ură, am o antipatie activă față de unele persoane.	7	Da	Nu	21
22.	Devin plin de invidie și gelozie când alții au succese.	11	Da	Nu	21
23.	Sunt foarte atent față de sentimentele altora.	22	Da	Nu	7
24.	Mă înfurii sau mă necăjesc adesea și am certuri cu oamenii.	10	Da	Nu	20
25.	Am uneori gânduri de sinucidere.	5	Da	Nu	20

Evaluarea punctajului:

Peste 25 – Perfect maturizat emoțional

22-24 – Maturizare bună

20-21 – Nivel corespunzător de maturizare

18-20 - Nivel mediu de maturizare

16-18 – Situație spre limită, tendință spre dezechilibru

14-15 – Ușoară imaturitate emoțională

12-14 – Reacții adolescente, imature

10-12 – Reacții infantile, puerile

0-10 – Infantilism

6.2.Tabele.

Test Statistics^a

	IE_SCOR_2 - IE_SCOR_1	DOMINANTA_2 - DOMINANTA_1	SOCIABIL_2 - SOCIABIL_1	ACCEPTARE_2 - ACCEPTARE_1
Z	-,317 ^b	-1,117 ^b	-,489 ^c	-,038 ^c
Asymp. Sig. (2-tailed)	,751	,264	,625	,970

a. Wilcoxon Signed Ranks Test

b. Based on negative ranks.

c. Based on positive ranks.

Correlations

		IE_SCOR	DOMINANTA	SOCIABIL	ACCEPTARE
IE_SCOR	Pearson Correlation	1	,226**	,224**	-,084
	Sig. (2-tailed)		,003	,003	,269
	N	175	175	175	175
DOMINANTA	Pearson Correlation	,226**	1	,694**	,359**
	Sig. (2-tailed)	,003		,000	,000
	N	175	175	175	175
SOCIABIL	Pearson Correlation	,224**	,694**	1	,463**
	Sig. (2-tailed)	,003	,000		,000
	N	175	175	175	175
ACCEPTARE	Pearson Correlation	-,084	,359**	,463**	1
	Sig. (2-tailed)	,269	,000	,000	
	N	175	175	175	175

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Independent Samples Test

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Lower	Upper
IE_SCOR	Equal variances assumed	2,921	,089	-1,058	173	,292	-,43253	,40880	-1,23941	,37434
	Equal variances not assumed			-1,079	142,761	,282	-,43253	,40079	-1,22478	,35972
DOMINANTA	Equal variances assumed	,025	,876	-,971	173	,333	-,933	,961	-2,829	,963
	Equal variances not assumed			-,969	133,650	,334	-,933	,963	-2,837	,971
SOCIABIL	Equal variances assumed	,916	,340	,218	173	,828	,161	,738	-1,297	1,618
	Equal variances not assumed			,214	127,428	,831	,161	,751	-1,325	1,647
ACCEPTARE	Equal variances assumed	2,438	,120	,034	173	,973	,014	,412	-,800	,828
	Equal variances not assumed			,035	147,148	,972	,014	,400	-,777	,805